

241

n-20

150

150

Մ Է Տ Ն Ն Ե Դ Ե Ր Ա Շ
Մ Ա Կ Ա Կ Ց

Բ

Յ Ո Ի Լ Ի Ո Ս

2014 - WR

Opportunity of Guy

5085

ՅՈՒՂԻՄ

ԿԱՄ

Հ Ո Ք Ե Օ Ա Ի Կ Ի Մ Ը

Պ Ա Տ Մ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Վ Ե Ն Ե Տ Ի Կ

Ս Ո Ւ Ր Ե Ղ Ա Ձ Ա Ր

5085-uh

580-2007

ՅՈՒԼԻՈՍ

ՅՈՒՂՈՍ

ԿԱՄ

Հ Ո Ք Ե Զ Ա Ի Ա Կ

ԳՂՈՒԽ ԵՌԱԶԻՆ

Արժիւին բոյնը:

ՆԱՄԲԱԲԶՄԱՆ օրը եկաւ մայ
խա ամսուն գեղեցիկ առաւօտներէն
մէկը, որ կարծես թէ բարեպաշտ քրիս
տոնէից հետ ամէն արարածներն ալ
Քրիստոսի յաղթանակին տարեդարձը
կրկատարէին: Ի՞նչ բարի խորհրդա
ծուծիւններ չըներ բարեպաշտ մարդ
մը ասանկ սուրբ օրեր: Քանի որ
կրմտածէ թէ ան օրն էր որ Քրիս
տոս տէրն մեր աշխրբքիս վրայ իր Հօ-

ըր ամէն կամքը կատարելէն ետքը ,
յաղթող թագաւորի մը պէս իր ա-
թոռը գնաց նստաւ , ու արքայութեան
դուռը իրեն հետևողներուն բանալէն
ետքը՝ անդադար զիրենք հոն կը հրա-
ւիրէ իր փառքը վայելելու , ինչպէս սիր-
տը կը վառի արքայութեան փափագո-
ւիւ , ու աշխարհքս ամենեին աչքին
չերևնար :

Ահա ասանկ մտածութիւններով
լցուած Արնոլ անունով բարեպաշտ
մարդը՝ որ Ալալտենպուրի բերդին վե-
րակացուն էր , ելաւ իր տնէն : Դեռ
նոր լմնացուցեր էր իր առաւօտեան
աղօթքը՝ որ ըրեր էր Աստուծոյ ըսե-
լով . « Փառք ու շնորհակալութիւն
կընեմ քեզի երկնաւոր թագաւոր , Յի-
սուս Քրիստոս , որ բացիր մեզի եր-
կինքը և զմեզ սուրբ արիւնովըդ գնե-
ցիր , և մեզի տեղ պատրաստելու
համար այսօր երկինքը գնացիր : Ա՛խ ,
երբ պիտի ըլլայ , որ ես ալ ար-
ժանի ըլլամ մէկ օր մը քովդ դալ , ու
քեզի հետ վայելել ան քաղցր վարձքը՝

որն որ խոստացեր ես քեզ սիրողներուն » :

Արնոյ առ աղօթքով մխիթարուած ճամբայ ելաւ Վիսնաւ ըսւած բերդը երթալու, որ իր բերդէն հինգ մղոն հեռու էր. վասն զի առջի իրիկւնէ իմացեր էր՝ թէ հոն իր աղջիկը՝ որ բերդին տիրոջը հետ սլսակուած էր՝ զաւակ մը ունեցեր է : Աս ուրախութիւնը մոռցընել տուաւ Արնոյին ճամբուն լեռնոտ ու խորտուրորտ ըլլալը և ուրիշ դժուարութիւնները :

Ինչ որ է նէ, հրացանը ուսը զարկած՝ առաջ երթալու ատենը, « Աս աշխարհքս ալ իմ ըրած ճամբունման է, կրսէր ինքն իրեն, մէյմը պէտք է ելլալ, մէյմը ինչնալ, երբեմն զիմացդ շատակ տեղ մը կելլայ, երբեմն ալ դարուփոս ճամբայ մը, ասդիս մէկ զուարճալի ընդարձակ տեղ մը կերեւնայ, քիչ մը անդին վտանգներով լեցուած տեղ մը, բայց ուզես չուզես պէտք է առաջ երթաս, յուսալով որ՝ ի հարկէ աս ճանձրալի ճամբորդութիւնն ալ վերջ մը

ունի: Ահա ասանկ է մեր կեանքը. շատ կամ քիչ ապրելնիս հողերնիս չըլլայ ամենեին, միայն վերջերնիս բարի ըլլայ. նայինք որ մահերնիս ճշմարիտ քրիստոնէի մահ ըլլայ, մնացածը հող չէ: Հարստութիւն, պատիւ, գիտութիւն, ամէնն ալ ուրիշ բան չեն՝ բայց եթէ փուճ ծուխ մը »:

Ասոնք և ասոնց նման բաներ մը տածելով՝ բարձր քարոս լեռան մը վըրայ հասաւ. տեսաւ որ խիստ հողներ է. ժամացոյցը հանեց նայեցաւ, քրտինքը սրբեց. « Տաւական ճամբայ ըրեր եմ, ըսաւ, քիչ մըն ալ սատեղս կենամ հող նութիւն առնեմ. ինչպէս ըլլայ՝ կանուխկեկ կը հասնիմ՝ ձայնաւոր պատարադին »:

Կստաւ ժայռի մը վըրայ, հրացանը բովը դրաւ, քիչ մը բան հանեց մախաղէն ու սկսաւ նախաձաշիկ ընել: Չորս դին խոշոր խոշոր քարեր ու ժայռեր կային, ասոնց ալ տակը ամէն դին ահադին վիհեր՝ փոսեր: Մէյմըն ալ հեռըւանց խշրտոց մը լսեց, դառ

նայ տեսնայ որ մեծ արծիւ մը թևե-
րը բացած կըթռչի. շուտ մը հրացա-
նը առնելը ու դէպ 'ի թռչունը շտկե-
լը մէկ ըրաւ. բայց ծառերը արդելք
եղան որ չիկրցաւ աղէկ նշան առ-
նել, ու ինչուան որ ուրիշ յարմար
տեղ մը գտաւ նէ՝ արծիւը շատ հե-
ռացաւ: « Աէտք է որ ասոր բոյնը
ասկէ շատ հեռու չըլլայ, երթամ'նայ-
իմ' » ըսաւ, ու շուտ մը դնաց՝ դուրս
տնկուած ժայռին վրան ելաւ, վար նայ-
եցաւ. մէյմըն ալ խորունկ տեղ
մը խոշոր քարի մը ճրդքուածներու
մէջ տեսաւ անոր բոյնը: « Այեցաւ
որ արծիւին ձաղերը բոյնին մէջ մէ-
կըզմէկու հետ կըկրուին. մէյմըն ալ
տեսնայ որ անոնց ոտքին տակը մար-
դու նման բան մը կայ. « Այ, աս
ինչ բան պիտի ըլլայ՝ ըսաւ, ինչնամ
նայիմ ինչ բան է »: Աէկէն սկսաւ
ժայռին քովերէն վար ինչնալ չորս
դին բռնելով որ չըլլայ թէ ան ահա-
դին անդունդին մէջ կ'յնայ, որչափ
որ կըմտենար՝ այնչափ սիրտը կը-

նետէր . վերջապէս հասաւ բոյնին
բով . . . նայեցաւ ու զարմանքէն սլա
ղեցաւ . տեսնայ որ . . . պզտի տղայ
մը երկու իրեք տարեկան՝ արիւնո
տած թաթիկները իրեն երկընցուցեր
է : Արնովին սիրտը կտոր կտոր եղաւ ,
երբոր տեսաւ ան աղւոր տղան՝ ձեռ
ւրները ռուրները վիրաւորած ու զգես
տին մէկ կտորը պատրուտած ան
զուժ թոչունին կտուցին զարնըւածք
ներէն , որ յափշտակեր էր աս տղան
իրեն ձագերուն կերակուր ընելու
համար : Արնով շուտ մը գրկեց տղան ,
սկսաւ շոյել մսիթարել ու սիրա
տալ : Տղան ալ անոր երեսը նայելով ,
զուարթ կերպով մը ժպտեցաւ . ասով
Արնով ալ աւելի սկսաւ ուրախանալ
ըրած բարեգործութեանը վրայ , որ
անմեղ տղան մահւրնէ խալլսեց : Տը
ղուն վէրքերէն վազած արիւնը սրբ
բեղէն ետքը , դարձաւ արծիւին ձա
գերուն վըրայ նայեցաւ . կուզէր զա
նոնք ալ առնել , բայց դիւրին չէր . կը
վախնար ալ որ չըլլայ թէ յանկարծ

արծիւը վրան հասնի, ուստի ձագերը
թողուց, տղան կռնակը առաւ, ու շատ
աշխատանքով նորէն վեր ելաւ: Արբոր
առջի տեղը հասաւ, տղան նստեցուց,
վերքերը նայեցաւ տեսաւ որ շատ խոր
չեն, կասկեց զանոնք, ու հարցուց տղուն
թէ ինչպէս եղաւ որ ասանկ տեղ ե-
կար: Տղան հասկըցուց իրեն թէ մեծ
թռչուն մը զիս առաւ ու օդուն մէջէն
բարձրանալովան տեղը բերաւ. շատ
լայի ու ողբացի ու մայրս կանչեցի,
բայց անօդուս, ըսաւ: Անունս Յու-
լիոս է, ու մենք ան ձորին մէջը կը-
բնակէինք՝ ուր որ կըլուացէին:
Այսչափ բան միայն կըրցաւ իմանալ
Արնոլ հարցընելովը, քիչ մը ուտելու
բան տուաւ Յուլիոսին, ու ըսաւ, թէ
ես կերթամ քու մայրդ կըփնտոեմ,
բայց ինչուան որ դանեմ նէ՝ պէտք է
որ քովս կենաս ու չիլաս: Տղան աս
ամէն բաները հասկըցաւ ու յանձն
առաւ:

ԳՒՍԻՒՍ ԵՐԿՐՈՐԳ

Մկրտութիւն :

ԵՐԲՈՐ պատուական Արնողը ի պա-
նաւ բերդը հասաւ՝ մահւնէ աղա-
տած տղան դիրկը, ամէն տեսնողները
զարմանալով սկսան հարցընել թէ ինչ
պիտի ըլլայ ատիկայ : « Ատ ինչ է բե-
րածդ, ըսաւ իր փեսան ծիծաղելով,
ուսկից որսացիր ատ տղան » : Ար-
նող պատասխան տուաւ թէ արծիւին
բոյնէն որսացի առանց կարծի : —
Իրան կըսես, ըսին ամէնքը մէկ բե-
րան, աս տղան արծիւին բոյնէն դտար,
աղէկ որ ան անդուծ թռչունները
չեն կերեր ատիկայ, նայեցէք ինչ
աղւոր տղայ է » : Պզտի Յուլիոսն
ալ ամէն իրեն մտեցողներուն ձեռը-
ները կերկրնցընէր ուրախութեամբ :
Շուտ մը բոլոր բերդին մէջ ձայն

եղաւ, ամէնքը սկսան Արնոլին ազա-
տած տղուն վրայ խօսիլ, ամէն մարդ
կրօնազէր ան տղան տեսնելու. բարի
ծերունին ալ պէտք եղաւ որ քսան
անդամ մը պատմէ եղած դիպուածը :

Քիչ մը ատենէն պատարագի դնաց
Արնոլ. շատ ջերմեռանդութեամբ լսեց
ան պատարագը. շատ ատենէ 'ի վեր
այնչափ ջերմեռանդութեամբ աղօթք
չէր ըրած : Ան օրը իրեն մէկ մեծ
յիշատակի արժանի օր մը եղաւ :

Պատարագը լմրննալէն վերջը Ար-
նոլ իր փեսին տունը դնաց, ուր մկրր-
տութեան պատրաստութիւն կը տես-
նէին : Անկէց շատ ժողովրդով նորէն
ժամ գացին ու փառաւոր հանդէ-
սով մկրտութիւնը կատարեցին, տղուն
անունն ալ Արնոլ ուզեց որ թագու-
հի գրւի : Մկրտութեան հանդէսը
լմրննալէն ետքը՝ աւագերէցը աղւոր
քարոզ մը տըլաւ քրիստոնէից պարտ-
քերուն վրայ . քարոզին էն տաք
տեղանքը յարմար բերելով մէկ եր-
կու բան ալ Արնոլին ըրած գեղեցիկ

բարեգործութեանը վրայ խօսեցաւ, և մարդարէանալու պէս ըսաւ թէ ան տղան ատենօք իրեն աղատողին մեծ մխիթարութիւն պիտի ըլլայ: Արնող աս քարոզը լսելու ատենը՝ սիրտը փղձկեցաւ, սկսաւ արցունք թափել, և սրտէն Աստուծոյ ուխտեց որ թէ որ Յուլիոսին ծնողքը չիզանայ նէ՛ իրեն տղուն պէս մեծցընէ զինքը:

Ահսօրւրնէ ետքը մօտ եղած գեղերուն ձորերուն ամէն զին մարդ խրկեց որ փրնտուն գտնան տղուն ծնողքը. բայց չիկրցան գտնալ, և մէկ տեղէ մը ամենեւին ձայն մը չելաւ: Արնողին սիրտը ասով չիհանգչեցաւ. իր փեսին ձեռքովը չորս զին թղթեր գրել տրւաւ՝ ինչուան մէկ քանի օրւան հետուքաղաքներ, որ ամէնն ալ իմանան թէ Յուլիոս տղան իր քովն է. բայց որչափ ալ ջանաց Յուլիոսին ծնողքը գտնալու՝ ձայն ձուն չելաւ: Ան ատենը Արնողն ալ ծիծաղելով ըսաւ իր աղջկանը. « Աստուած քեզի տղայ մը տուաւ նէ՛ ահա ինձի ալ տուաւ հո-

դեզաւակ մը. Յուլիոս իմ տղաս թող
սեպւի, իմ հոգեզաւակս կրնեմ ես
ասիկայ ու կրկրթեմ, թող իմ ծերու
թեանս միխթարանքը ըլլայ. կըյու
սամ որ աս բարերարութիւնս անօ
դուտ չըլլար »: Աղջիկն ալ պատաս
խան տուաւ, « Շատ աղէկ մտածեր
ես, հայրիկ, ըսաւ. ու թէ որ քեզի
ծանրութիւն կըլլայ նէ՛ հոս թող ատ
տղան, ես իմ զաւկիս հետ կըմեծցը
նեմ զինքը. Աստուծոյ փառք, երկուքն
ալ կերցընելու հաց ունինք »: Բայց
Արնոլ ամենեկն չուզեց իրմէ հեռացը
նել տղան. անունն ալ դրաւ Յուլիոս
Արծիւեան, որպէս զի միշտ յիշա
տակը մնայ թէ արծիւի մը ճանկէն
խալըսեր է:

Մկրտութենէն քանի մը օր ետքը՝
Արնոլ ետ դարձաւ, իր տեղը դնաց,
հոգեզաւակն ալ հետը: Մարդարիտա
իր կինը աս աղւոր տղան տեսածին
պէս, « Աս ինչ է, ըսաւ ծիծաղելով.
թոռս փոխւեր մանչ եղեր է. ինչպէս
ալ շուտով այդչափ մեծցեր է »: Ար
նոլ ալ բոլոր Յուլիոսին պատմութիւն

պատմեւէն ետքը « Քեզի բան մը
ըսեմ, ըսաւ. հիմայ ես Աբրահամ
նահապետին կրնամանիմ, դուն ալ Սա-
ռային, որ մեր ծերութեան ատենը
աս պրզտի տղան պիտի մեծցընենք :
Աստուած տայ որ աս մեր Յուլիոսն
ալ օր մը Իսահակայ առաքինութիւն-
ներովը զարդարւի, որ մենք ալ մեր
աշխատանքը ու հոգը փուճը դացած
չխեպենք » : Մարդարիտա դրկեց տը-
ղան, « Խեղճ տղայ, ըսաւ, ո՞ր է քու
մայրդ. եկուր ուրեմն ես քու մայրդ
ըլլամ, ու քեզ իմ զաւկիս պէս սիրեմ,
ու աչքիս պէս հոգամ մեծցընեմ » :
Տղան ալ ձեռւրները անոր երկրնցուց,
վիզը պլլուեցաւ, ու կարծես թէ ը-
սել կուզէր թէ՛ ես ալ քեզ ինծի մայր
կրճանչնամ, որովհետեւ կըխոստանաս
իմ մօրս հոգը ցուցընելու իմ վրաս :
Ասանկով Յուլիոս Արնոլին տու-
նը մնաց, ինչպէս թէ ինքն ալ նոյն
ընտանեացը մէջէն մէկը ըլլար : Ա-
նուշ հլու բնութիւն մը կըցուցընէր .
քիչ ատենի մէջ իրեն աղօթքները
աղէկ սորվեցաւ, ու պատուական ծե-

րերուն մեծ մտիթարութիւնեղաւ. բը-
 նական ալ շատ խելացի ելաւ, սուր
 յիշողութիւն մը ունէր և ուսմունքի
 շատ յարմար կերևնար: Արբեմն ձմեռ-
 ւան երկայն զիշերները Արնող տղան
 ծնկանը վրայ կառնէր ու աստուածա-
 շունչի պատմութիւն մը կը պատմէր.
 Յուլիոս աղէկ ուշագրութեամբ մտիկ
 ընելէն ետքը՝ չի հասկըցած բաները
 մէկիկ մէկիկ կը հարցընէր անուշութիւն,
 ու երկրորդ օրը իր կերպովը նորէն կը
 պատմէր ան պատմութիւնները զար-
 մանալի ճշգրութեամբ: Արբոր մէյմը
 կարգալ սորվեցաւ, ալ միշտ զիրք կու-
 գէր. ու դեռ եօթը տարւան չեղած՝
 Արնողին զբերէն շատը կարգացե-
 ր. անոնց մէջէն ալ իր հօրը ընտ-
 րածները միայն: Զերմեռանդու-
 թիւնն ալ ուսումնասիրութենէն վար
 չէր մնար. միշտ աղօթքի ամէնէն ա-
 ոաջ կընստէր ու ամէնէն վերջը կեղ-
 լար. օրէ օր Զերմեռանդութիւնը ա-
 ւելցընելով՝ իր ձեր ծնողացը սիրտը
 կը զուարճացընէր:

580-2007

ՅՈՒՆԻՈՍ 4

ԳՆՈՒԽ ԵՐՐՈՐԴ

Ուսմունք:

ՅՈՒԼԻՈՍ իր ծնողացը մէկ հատիկ մխիթարութիւնն էր իր առաքինութիւններովը, մանաւանդ պատրաստ ու կատարեալ հնազանդութեամբը: Իր սէրը ու երախտադիտութիւնը անոնց ցուցրնելու համար ամէն աշխատանք աչքին թեթև կերևնար, աղէկ կըճանչնար անոնց աշխատանքին յարգը, ու կընայէր որ ամէն բանի մէջ անոնց օգնութիւն հասնի: Առանց հրամանի ամենեւին տընէն չէր հեռանար, իր ծնողքն ալ անանկ սիրով կըզուրզուրային վրան ու անանկ անուշութեամբ կերթային հետը, որ չէր իմացուէր թէ իրենց հոգեզաւակն է:

Յուլիոսառջի հազորդութիւնը անելու ստեղծարար աւելի յայտնի ըրաւ իր

Չերմեռանդութիւնը, բոլոր տղայութիւն
անմեղութեանցը անցընելովը աս սուրբ խոր-
հուրդիս ալ աղէկ պատրաստութիւն
տեսած էր. ու ձեռքէն դար նէ՝ աւելի
կանուխ կուղէր հաղորդել, բայց իր
ծնողքը չափ դրին Չերմեռանդութիւնը:
Ամէն ճանչւորները աչւրնին աս օրհ-
նած տղուն վրայ դրեր էին. ամէնուն
բերանը աս էր թէ Արծիւեան Յուլիո-
սը աս գեղին էն սուրբ՝ ու էն առաքինի
տղան է: Միայն ինքն էր որ աս բա-
րի կարծիքը չունէր իր վրայ, և հաս-
տատ կերպով անմեղութեան ճամ-
բուն մէջ առաջ կերթար:

Անուլ աս տղուն խելօքութիւնը
աղէկութիւնը տեսնելով խելքը կը-
թոցընէր, սկսաւ մտածել թէ ինչ վի-
ճակի մէջ գնէ զինքը: Շատ մտածե-
լէն ետքը ուղեց բուն տղուն կամ-
քը խմանալ, շատ ետեւէ ընկաւ, բե-
րանը փնտոեց, բայց ճար չեղաւ, չի-
կրրցաւ որոշ բան մը լսել բերնէն՝ թէ
աս վիճակը մէկալէն աղէկ կըսեսպէ կամ
կընտրէ: Անոր համար միտքը դրաւ

որ համարձակ իրեն հարցընէ աս բա-
նը. յարմար ատեն ընտրելով մէկ կի-
բակի օր մը իրիկւան ժամէն դառ-
նալէն ետքը՝ սկսաւ հարցընել իրեն .
« Դուն դիտես որդեակ, ըսաւ , ինչ-
պէս մենք զքեզ կըսիրենք . ուրեմն ա-
տենն է հիմայ որ ըսես թէ ինչ վի-
ճակ կուզես ընտրել : Խօսէ համար-
ձակ , ըսէ ինձի՝ ինչ բանի կըսիս .
զիս . մի վախնար , մենք ամենեւին բանի
մը չենք խնայեր . դու ինչ վիճակ ալ
ընտրես՝ մենք սպաստաւստ ենք ամէն
բան յանձն առնել , միայն թէ դուն
քու երջանկութիւնդ դտնաս » :

Յուլիոս խել մը ատեն տարակու-
սած կենալէն վերջը՝ Արնոլին ձեռքէն
բռնեց ու սպասկառանքով մը ըսաւ .
« Եստ աղէկ , հայրիկ . որովհետեւ
կուզես իմ կամքս իմանալ , խոստացիր
որ ամենեւին ուզածիս դէմ չիկենաս :
Գիտցած ըլլաս որ առջի անգամ սրբ-
բութիւն առած օրս Յիսուսէն խընդ-
րեցի , որ ինձի շնորհք տայ , միտքս
բանայ , որ իմանամ թէ ինչ կերպով

կրնամ իմ երախտադիտութիւնս ցուցընել ձեզի, ձեր ինծի ըրած այնչափ բարեքներուն համար. Աստուած ալ ինծի ազդեց որ ես ալ հրամանոցդ վիճակը ընտրեմ: Հրամանքդ արդէն ծերացած ես, քիչ ատենէն ատ սլաշտօնները որ կրնէք՝ վրանիդ կրճանրանան, հիւանդութիւններն ալ չեն սլակսիր, մէկ քանի տարիէն ամենեկին չէք կրնար ատ ծառայութիւնները ընել. ուրեմն ահա հրամանքիդ տեղը ես կրըամ. և ինչպէս որ իմ կեանքս դուք ազատեցիք, այսպէս ալ ես իմ կեանքս հրամանքներնուդ կրնծայեմ:

— Ա՛հ, իմին սիրուն զաւակս, ըսաւ հայրը, ու զրկեց ազնիւ տղան. ինչ առաքինի բան մտածեր ես: Հազար փառք կուտամ Աստուծոյ որ զիս ան օրը տարաւ ան լեռանը վրայ, որպէս զի ասանկ ազնիւ տղու մը կեանքը ազատեմ: Քուկին ըսած խորհուրդիդ շատ հաւնեցայ ու զմայլեցայ. բայց հաստատ ես ըսածիդ վրայ. կուզես ուրեմն աս տեղիս վերակացուն ըլլալ:

— Հրամներ ես , հայր , կուզեմ ,
ըսաւ , և կըրուսամ որ Աստուած ալ
կօրհնէ իմ առաջադրութիւնս :

— Կօրհնէ , զիտեմ որ կօրհնէ , ը
սաւ ծերրը , վասն զի շատ աղէկ բան
մտածեր ես . և վրայէդ չիսկսիր ի-
րեն սուրբ շնորհքը . վասն զի Աս-
տուած աղէկ գործքերը ոչ երբէք ան-
վարձ կըթողու » :

Արբոր ասոնք մէկզմէկէ բաժնուե-
ցան , Արնոլ իր ընկերոջը սլատմեց
Յուլիոսին հետ ըրած խօսակցութիւր :
Մարդարիտա երբոր լսեց տղուն խե-
լացի ու ազնուական դիտաւորութիւր՝
արցունքը չիկըրցաւ բռնել : Մէկէն
որոշեցին որ Յուլիոսը մօտ եղած
գեղին դարատունը դնեն , որպէս զի
հարկաւորութեանքները սորվի : « Բայց
աս սրայմանով կըթողում որ Յուլիոսը
ինձմէ բաժնուի , ըսաւ Մարդարիտա ,
որ ազատ ըլլայ ամէն կիրակի ու տօն
օրերը հոս մեզի հետ անցընելու . շա-
բաթ օրը դասը լմրննալէն վերջը հոս
դայ , երկուշաբթի առտուն դառնայ » :

Երբոր ամէն բան ասանկ որոշեցին, Արնոլ Յուլիոսին համար պըզտի հրացան մը գնեց, ու պարպելը սորվեցուց. երբեմն երբեմն ալ հետը կըտանէր ու իր վիճակին յարմար եղած բաները անոր կըսորվեցընէր: Ասանկ ալ վեր 'ի վերանց բերդը պահելու վրայ հարկաւոր տեղեկութիւն մը տըւաւ անոր, և ըսաւ որ պատրաստը ի դպրատուն երթալու:

Յուլիոսին բաժնըւելուն վրայ շատ արցունք թափեցին իր ծնողքը. անանկ տրտմեցան, որ կարծես թէ մէյմ' ալ պիտի չիտեսնային զինքը: Երես մէկ քանի օգտակար խրատներ տըւին, ու մասնաւոր կերպով ապսպրեցին որ մէկէն 'ի մէկ դպրատունը ով որ դայնէ՝ հետը չիբարեկամանայ. նախ աղէկ մը քննէ իր ընկերները, վերջը բարեկամանայ հետերնին. Յուլիոսն ալ խօսք տըւաւ, ու խօսքը պահեց:

Տանը մէջ ինչպէս էր նէ՝ դպրատան մէջ ալ անանկ մնաց, ջերմեւանդ, անմեղ, աշխատող, հլու, մտք

դավար. և քիչ ատենէն իր դասին մէջ
սողինը եղաւ, իր դասընկերները բո-
լոր անցաւ, անոնց դժուար եկած
բաները իրեն խաղալիք էին, ու իր սը-
րամտութեանը և յառաջադիմութեք
համար՝ վարպետներուն ալ զուարճու-
թիւնն եղաւ:

Ամէն իրեք ամիսը մէյմը՝ Արնոլ
դպրատան վերակացուէն աղէկ վկայու-
թիւն կառնէր Յուլիոսին վրայ: Տա-
րի մը ասանկ կրթըւելով Յուլիոս ալ
վերի դասը անցաւ. հոն ալ նորէն
ցրցուց իր աղէկութիւնը, և ծնողացը
նոր նոր ուրախութիւններ պատճա-
ռեց: Այսպէս տարի տարւան վրայ
մէյմէկ դասի մէջ զարմանալի կերպով
սոսաջ դնաց, մանաւանդ պատկեր-
հանութեան մէջ շատ սոսաջ երթալով
աղւոր աղւոր պատկերներ քաշեց ու
հօրը տանը պատերը զարդարեց:

Արկուշաբթի օր մը դպրատուն եր-
թալու ատենը Արնոլին ըսաւ, թէ աս
շաբաթ օրը չեմ կրնար տուն գալ,
որովհետեւ բան մը ունիմ լմընցընելու,

պէտք է որ բոլոր իրիկունը անոր վրայ աշխատիմ. բայց կիրակի օրը կուզամ կերակուրին. անոր համար կաղաչեմ որ շաբաթ իրիկունը ինձի չըսպասէք, հասցա կիրակի օրը: Արնու չէ չըսաւ, վասն զի դիտէր որ տղան հարկաւոր բան մը չունենար նէ՛ առջի իրիկւրնէ կուզար:

Կիրակի օրը հասաւ. Արնու ու Մարդարիտան ինչպէս որ սովորութիւննին էր՝ պատարագի դացին, տանը մէջ միայն աղախինը մնաց: Ասիկայ խոհակերոցը աշխատելու ատենը լսեց որ դուռը ետէ է ետև զարնող մը կայ. շանը քիչ հաջելէն իմացաւ որ Յուլիոսը պիտի ըլլայ. վնայ դրանը քով հարցուց թէ ո՞վ է, ինչ կուզէ: Յուլիոսին ձայնը լսելուն պէս՝ բացաւ. « Պարոն, ինչ է ատ բերածդ » ըսաւ:

— Չայն մի հաներ, ըսաւ Յուլիոս, տանը մէջ ուրիշ մարդ կայ:

— Չէ, հայրդ ու մայրդ պատարագի դացին:

— Աղէկ է ուրեմն, դան նէ զիրենք շատ պիտի զարմացընեմ. եկուր ետեւէս. բայց թէ որ անոնք դան նէ՝ ամենեւին բան չըսես »:

Աղախինն ալ խօսք արւաւ որ ձայն չիհանէ: Յուլիոս սեղանի մը վըրայ սնտուկ մը դրաւ, բացաւ, ու մէջէն փառաւոր ներկով քաշած պատկերք մը հանեց, ու շուտ մը պատին վրայ կախեց ուրիշ պատկերքի մը տեղ՝ որ ան ալ ինքը քաշեր էր: Աղախինը ան դեղեցիկ պատկերքին վրայ զարմանալով՝ բերանը բաց մնաց, ու սկսաւ դովել. Յուլիոս առանց անոր մտիկ ընելու՝ շուտ մը պարտէզը ինջաւ, քիչ մը դափնիի տերեւ ժողվեց, ու անոնց մով սլտակ մը շինեց, գնաց պատկերքին շրջանակին վրայ անցուց, որ ոսկեզօծ դոյնը կանանչ պսակին ծակերէն խիստ աղւոր կերեւար: Ամէն բան լմընցընելէն ետքը՝ ելաւ դէպ 'ի ժամ երթալ սկսաւ, որ ճնողացը դիմացը առնէ: « Ավդիտէ սրչափ պիտի ուրախանան, կըսէր ինքիրեն, երբոր վեր ել-

լան. ո՞վ դիտէ ինչպէս պիտի զարմա-
նան: Հապա՛, պէտք է որ ես ալ դո-
նէ պզտի բաներով զիրենք ուրախացը-
նեմ, որովհետեւ իրենք ինծի համար
բանի մըն ալ չեն խնայեր: Ա՛ր էր թէ
կարենայի օր մը առաջ օգտակար ըլ-
լալ իրենց, ու իմ երախտագիտութիւս
ուրիշ բանով ցուցնէի, չէ թէ պատ-
կերքով մը»:

Այսպէս կըսէր ան ազնիւ պատա-
նին: Բերդին զիմացի անտառը ան-
ցաւ չանցաւ՝ տեսաւ իր ծեր ծնողքը
որ հանդարտ հանդարտ տուն կըդառ-
նային. սկսաւ սիրտը նետել, տեսնո-
ղը կարծէր թէ մեծ յանցանք մը
ըրեր է. անոր ներհակ բոլոր ուրա-
խութիւնն էր՝ որ աս յանկարծա-
կան այլայլութիւնը բերաւ իրեն:
Չեմ դիտեր ո՞վ աւելի ուրախացաւ
երբոր իրարու հանդիպեցան, ծնողա-
սէր աղան՝ թէ որդեսէր ծնողքը:
Վերջապէս հասան իրարու. Յու-
լիոս վազեց ծնողացը պըլըլեցաւ.
անոնք բերնով ըսել չիկրցածնին՝ ար-

յունքով զուրյեցին : Ինչ որ է նէ՛ մէկ
տեղ տուն հասան . Յուլիոս ծնողքը
վերի դասիկոնը թողուց , ինքը իր խու
ցը քաշւեցաւ : Արնոլ ներս մտածին
պէս պաղեցաւ մնաց . « Մարդարիտա՛,
կանչեց , եկուր եկուր , նայէ ինչ սքան
չելի պատկերք է » : Ան մէկէն վազեց
ակնոցը դրաւ . « Ո՛հ , աս ինչ աղւ որբան
է , կանչեցին մէկերան Արնոլ , Մար
դարիտան ու աղախինը . նայեցէք ինչ
աղէկ ձգեր է , սա քարոտ լեռը տեսէք ,
սա ժայռերուն բազմութիւնը , սա ծա
ռերը , սա անդունդը՝ որուն մէջ որ
սորդ մը կինջնայ կոր , և սա արծիւին
ձաղերը , որոնց քով պզտի տղայ մը
կայ : — Ո՛հ , իմ սիրուն Յուլիոսս , բ
սաւ հայրը . ինչպէս ալ աղէկ ձեւ
ցուցեր ես ան ցաւալի դիպուածը՝ ո
րով քու կեանքդ ազատեցաւ : Քուկին
սիրտդ առաջնորդեր է զրչիդ . ի
րաւցրնէ աս անգամ անցուցիր ուրիշ
անգամները : Քայց սա ինչ է , տակը
ստորադրութիւն մըն ալ կայ . Մար
դարիտա , կարդա նայինք ինչ է » , ան

ալ կարդաց, « ՅԻՇԱՏԱԿ ԳԵՂԵՑԻԿ ԱՆՈՒՅԻՆ ՈՒԹԵԱՆ »:

Աս միջոցիս Յուլիոս կամացուկ մը խուլցէն վար ինչաւ, ու դրանը ետեւը կեցած՝ ծնողացը ուրախութիւնը վրայ կըզմայլէր: Արբոր տեսաւ որ ըսկասան լալ, շուտ մը վազեց փաթթըւեցաւ անոնց ըսելով. « Միրելի ծնողքիմ, թէ որ աս պատկերքը հրամանքներնուդ այսչափ հաճոյ անցաւ նէ, դիտցած ըլլաք որ աս մէկ պղտի նշան մըն է միայն թէ ես կըրփափաղիմ զձեզ ուրախացընել: Մտածեցի որ իմ առաքինի հօրս ան դեղեցիկ դործքը որով իր մահը աչքը առնելով իմ կեանքս ազատեց, մեզմէ վերջը եկողներուն յիշատակ մնայ, ու ժառանգութեան պէս մեր ցեղին մէջ պահել, որպէս զի մեր թոռներն ալ տեսնալով ասանկ սիրոյ օրինակ մը՝ իրենք ալ անոր նմանին, երբոր ասանկ առիթ մը իրենց պատահելու ըլլայ: Աս պատկերքս հրամանոցդ ալ յիշեցընել կուտայ, հայր իմ, ան նեղութիւնը՝

որ աղու մը կեանքը ազատելու համար յանձն առիր. կըյուսամ որ մէկ օր մը Աստուած երկինքը կուտայ հրամանքիդ ասոր փոխարէն վարձքը, որ երկրիս վրայ չէք կրնար առնել » :

Չեմ կրնար պատմել թէ ալ Յուլիոսին ծեր ծնողքը ինչ սէր կապեցին իրենց աղուն վրայ աս միջոցիս մէջ . այնչափ կըսեմ որ շատոնցմէ 'ի վեր էր որ՝ Ալալտենպուրկին մէջ այսպիսի զուարճալի օր չէր եղած . Արնուլին ալ ծերութիւնը կարծես թէ տասը տարի ետ դարձաւ . քսան անգամի չափ դնաց ան աղւոր պատկերքին դիմացը, երբեմն աս բանիս կըզարմանար, երբեմն ան բանին, և ամէն անգամ մէյմէկ նոր բան կըզտնէր վրան խօսելու : Աս օրս մէկ մեծ յիշատակի օր մը եղաւ անոնց տանը մէջ :

ԳՆՈՒՄ ԶՈՐԲՈՐԳ

Չախորդութիւն:

ՅՈՒԼԻՈՍԻՆ ուսմունքները լմըն-
ցընելու ատենը մօտեցեր էր, ինքն ալ
կրտսպասէր թէ երբ պիտի դայ ան
երջանիկ ժամանակը՝ որ միշտ ծնողացը
քով ըլլալով, ձեռքէն եկած ծառայու-
թիւնը անանցընէ: Ա երջիքնութեան
պատրաստութիւնը տեսնալու վրայ էր,
ուստի իրեն վարպետներն ալ ուրիշ-
ներէն քիչ մը աւելի ազատութիւն
տրւին իրեն: Յուլիս ամսուն մէջ շա-
բաթ օր մը կէսօրւան կերակուրէն
վերջը դրօսանքի ատենը անցնելէն ետ-
քը, Յուլիոս դպրատան առաջնորդին
հրամանովը առաւ գրիչը ու գիրք մը,
եղաւ դպրատունէն, սկսաւ դէպ'ի Ա շա-
տենպուրկ երթալ: Ա կէսօրը նոր ան-
ցիր էր, տաքն ալ խիստ սաստիկ, անոր

Համար Յուլիոս առանց արտորալու
 ծանր ծանր կերթար դէպ'ի անտառը:
 Գնաց մէկ սքանչելի տեղ մը նստաւ՝
 բնութեան գեղեցկութեանը վրայ զմայ-
 լելու. մէյմ'ալ ան անտառի նման տե-
 դը մէկ սքանչելի գեղեցկութիւն մը տե-
 սաւ՝ որ երթալով աչքին նոր կերևար,
 բոլորովին յափշտակեցաւ: Չորս դին
 ոսկիի գունով մեծ ու սղտիկ ծառերը
 աչընները կառնէին, վրան շուք ընող
 ծառերուն փառաւոր տեսքը, թռչուն-
 ներուն ձայնը, միջատներուն տրդ-
 զալը, և անուշ զովութիւնը որ ան
 աղւոր անտառին մէջ կլիմանար, իրեն
 խորունկ տալաւորութիւն մը բրին:
 Աչքին տեսած բաներուն վերայ՝ ե-
 րևակայութիւնն ալ ազատ կրայրտրտ-
 ցընէր. մէյմըն ալ սիրտը ելաւ, սկսաւ
 լալ. այսչափ սքանչելի հարստութի տե-
 սաւ նէ՛ կարծես թէ ինքզինքը կորսըն-
 ցուց. միտքը ինչւան Աստուծոյ աթո-
 ռը բարձրացաւ, որ ամէն բարեաց
 աղբիւրն է, սկսաւ բոլոր սրտանց փառք
 ու շնորհակալութիւն ընել Աստու-

Տոյ անբաւ մարդասիրութեանը . կարծես թէ Աստուած եկեր էր իր սիրելի ծառան մխիթարելու, իր ստեղծուածին հետ խօսակցելու :

Արբոր խելքը քիչ մը գլուխը եկանէ, գիրքը բացաւ, Քլայսին բանաստեղծութենէն կտոր մը կարդաց, որուն նման է Տրլիլին աս երգն ալ, և աշխարհաբառ թարգմանութիւնը աս է .

Ի՞նչպէս մոռնամ ես ծաղկրներ,
Բնութեան գանձերն գեղեցիկ,

Վարդ մանուշակ յակինթ շուշան,

Ի՞նչ ձև, ի՞նչ գոյն խատուաիկ :

Մէկը ճերմակ, մէկը կապուտ,

Մէկը կարմիր՝ կրակ ու բոց,

Որը զընտիկ, որ թաղածն,

Որը բացւած՝ որը գոց :

Ի՞նչ սիրուն տեսք, ի՞նչ աղւոր գոյն,

Ի՞նչ քաղցրութիւն հոտաւէտ,

Պարտաներուն ասոնք են զարդ,

Ոսկի արծաթ մընան ետ :

Մէրմէր գոհար ազնիւ քարեր,

Բլալ կուղեն ծաղկի պէս,

Պատկերահանն և ոսկեգործ

Միշտ կրճեեն ծաղկի պէս:

Գոյն ու տեսքն է թէպէտ նրման,

Հոսը չունին դեղեցիկ.

Բայց բաւական են որոգայթ

Ուր բոնուի թիթեռնիկ:

Եթէ անցան հին ատեններն

Որ մեռելոյ դագաղներ

Օտղկրներով զարդարէին,

Ընոնք պատեն սափորներ,

Հովին հիմակ ալ կրկասպէ

Տեսակ տեսակ ծաղկէ փունջ.

Ընով ճակատ կրզարդարէ,

Ընով կրլայ վայելուչ:

Դաշտին ազատ տեղեր թողած

Մեզ հիւր կրլան ծաղկրներ.

Լաւ կրխաբւի ցուրտ նախանձոտ,

Արմնան ասոնք ողջ ու գէր:

Ջրրին երեսն ալ կրլողան,

Երկրիս են մեծ զարդարանք.

Օտփուն վերայ անուշ հոտէն

Արսեն նաւորդք, հա, հասանք:

Յուլիոս աս կտոր բանը ուշա-

դրութեամբ կարգալու ատեն՝ մէյմ՝ ալ

յանկարծ հրացանի մը ձայն լսեց .
քիչ մը անցաւ, անկրճին սրուալու
ձայն մը եկաւ, որ օգնութիւն կրկան
չէր : Մէկէն ցաթկեց ելաւ, դոցեց
դիրքը՝ ծոցը դրաւ, դարուփոս տեղերէն
կայծակի սէս վար ինջաւ, դէպ'ի ան
ձայնը թուփերը ճոքեց անցաւ, ու
կարծես թէ ինքզինքը մոռցած՝ ուրիշ
բան չէր մտածէր, բայց եթէ կան
չողին օգնութիւն հասնիլ : Ան միջոցին
սրուալու ձայնը չէր գաղբէր . իմացաւ
որ մէկը ուրիշի մը հետ կրկրուի ու
յաղթուելու վրայ է : «Վ՛ի դիտէ, ըսաւ
Յուլիոս ինքիրեն, որսորդ մը եկեր է,
ու յանկարծ անտառին պահապաններ
րէն մէկը վրան հասնելով՝ մէջերնին
կոխ ելեր է . երթամ նայիմ » : Աս
մտքով անդադար կրվազէր . մէյմ'ալ
յանկարծ անտառին մէջ տեղ մը հա
սաւ, տեսաւ մարդ մը՝ որ երկու վայ
րի խողի հետ կրկրուրաի, անոնցմէ
մէկն ալ զարնըւած, վէրքէն շատ մը
արիւն կրվազէ : Աս տեսնալով Յուլիո
սին սիրտը կարճութի մը եկաւ, ձեռ

քի դաւազանը վար ձղեց, ծառէ մը
 հասա ճիւղ փրցուց, ու կրակի պէս
 վազեց անով խողին մէկուն վրայ՝ որ
 իր վրայ կուգար. զարկաւ գետինը
 պառկեցուց անիկայ, ու սկսաւ անանկ
 ուժով զլխին ինջեցնել փայտը որ շուտ
 մը սատկեցաւ : Ա երջը ցաթկեց մէ-
 կալին վրայ՝ որ ակռաներն ու աչւը-
 ները Յուլիոսին վրայ տնկեր էր. ան
 ալ մէկէն յաղթուած՝ գետինը փրուե-
 ցաւ, ու զարհուրելի ձայնով մը շուն-
 չը փչեց :

Յուլիոսին զլուխը այնպէս տաքցեր
 էր՝ որ աս դործողութեանս ատենը
 միտքն ալ չեկաւ որ նայի թէ դազան-
 ներուն ձեռքը ընկածը ինչ մարդ է,
 բայց երբոր ան երկու խողերը սպան-
 նեց, դարձաւ մարդը տեսնալու .
 « Այ, Տէր Աստուած, ինչ է աս տե-
 սածս, կանչեց ձեռւրները զլուխը
 զարնելով . իմ հայրս է ասիկայ . . .
 Ի՞նչ ես, հայրիկ, որ դազաններուն
 ձեռքը ընկեր ես. վնասւեցա՞ր, վէրք ա-
 ուի՞ր » : Ալ ուրիշ բան չիկրցաւ ըսել,

արցունքէն ու հառաչանքէն ձայնը
կտրեցաւ :

Արնոլ խորունկ քունէ մը արթնցա-
ծի պէս աչքները բացաւ, բրած կոխը,
ահագին դազաններուն ձեռքէն ազա-
տելուն յուսահատուիլը Արնոլին միտքը
այնպէս շփոթեր էին, որ պղտոր աչքով
մը ղինքը ազատող կտրիճին վրայ կը
նայէր, բայց չէր ճանչնար, ու կարծես
թէ հարցընել կուզէր՝ թէ ով է, կամ
ուսկից եկեր է հոն իրեն օգնելու :

Յուլիոս սկըսաւ բաներ հարցընել
իրեն, բայց ծերուկը չիկրոցաւ պատաս-
խան տալ, հապա միայն ժպտեցաւ,
վերջապէս տղան ամէն ջանք ըրաւ հօ-
րը խելքը գլուխը բերելու : Մէյմընալ
Արնոլ ճանչցաւ իր տղան, և չիկրոցաւ
մէկ կերպով մը իր դարմանքը փարա-
տել. « Ի՞նչպէս եղաւ որ դուն հոս
եկար, ըսաւ արցունքը սրբելով. Աս-
տուած քեզ հոս բերեր է ուրեմն » : Յու-
լիոս ալ պատմեց թէ ի՞նչպէս պոռալու
ձայնը լսելով՝ դէպ ՚ի ան կողմը վազեր
ու բաղդով իր հայրը ազատեր էր :

«Ասանկ ահա դուն հիմայ շահովը
տուիր ինծի ինծմէ առածդ, ըսաւ հայ-
րը. ատենօք ես քու կեանքդ ազատեր
էի, այսօր ալ դուն խմինս խալըսեցիր:
Ո՞վ կարծէր թէ ան ժայռերուն մէջ
ինչած ատենս արծիւներուն բերնէն
եւ պիտի ազատեմ ան տղան՝ որ ատե-
նօք զիս վայրի դազաններուն ձեռքէն
պիտի խալըսէ »:

Բայց Յուլիոսին սիրտը դեռ ան-
հանգիստ էր. կը վախնար որ չըլլայ թէ
դազանները սաստիկ վէրք մը տուած
ըլլան ձերուն: Հարցուց Արնոլին, ան
ալ պարզմտութեամբ ըսաւ թէ ճի-
ւերս սաստիկ ցաւեցան. բայց տուն
դառնալու չափ ուժ ունիմ: Յուլիոս
անոր թեք մտաւ, ու հարցուց թէ
ինչպէս սիրտ ըրիր երկու խողի դէմ
կըռւելու:

« Մըտիկ ըրէ, որդեակ, պատմեմ
քեզի, ըսաւ Արնոլ. կէսօրը տունը
կերակուր ուտելէն ետքը հրացանս
առի. որովհետեւ պարպելու միտք չու-
նէի, անոր համար չուզեցի հետս

շուն ալ առնել . միտքս ան էր սր քու
դիմացդ ելամ : Անտառը մտայ 'նէ' աս
բայ տեղը եկայ , ծառի մը տակ նըս-
տայ , սկսայ տեսակ տեսակ բաներ
մամտալ : Օքեզ կրմտածէի , կուրա-
խանայի զքեզ աղէկ մեծցրնելուս վրայ .
մէյմ' ալ յանկարծ ետեէս վայրի խող-
մը խանչել սկսաւ . ես մէկէն ցաթկե-
ցի , հրացանս պարպեցի , գնտակը
թռաւ , զարկաւ գաղանին , բայց կե-
րևայ թէ աղէկ չիկրցաւ վիրաւորել ,
վասն զի անիկայ սկսաւ վրաս վազել .
մէյմ' ալ նայիմ որ ուրիշ մըն ալ ա-
նոր ետեէն կուգայ , որ առաջ չէի
տեսած : Սկսայ բոլոր ուժովս հրա-
ցանիս կոթը վրանին ինջեցրնել , բայց
անօգուտ . չիկրցայ խալըսիլ անոնցմէ .
սկսայ կանչվըռտել . գուն ալ իմ ձայ-
նըս լսեր ես , ու եկեր ես զիս ազա-
տելու » :

Արբոր տուն հասան , Արնուլ անկո-
ղինը ընկաւ . Յուլիոս եղած դիպուա-
ծը պատմեց իր մօրը , ու շուտ մը
վազեց վիրաբոյժ դռնալու : Ալ ավ կըր-

նայ պատմել՝ թէ Յուլիոս Տօրը հիւ
ւանդութեան ատենը ի՞նչ սէր՝ ի՞նչ ծա
ռայութիւն կրնէր անոր : Գիշեր ցո
րեկ անկողինին քովէն չէր բաժնուէր,
և շատ անգամ իրեն ընկածէն աւելի
ծառայութիւններ կրնէր : Արնոյ տես
նալով անոր որդիական սէրը՝ շատ հեղ
աչքէն արցունքը սրբելով կըսէր. « Աս
կէ մեծ հայրասիրութի կրնայ մի ըլլալ :
Յուլիոսիմ հարադատ որդիս ալ ըլլար՝
ասկէ աւելի ի՞նչ բան կրնար ընել : Աս
տուած օրհնէ աս իմ սիրուն զաւակս :

— Իրաւ է զուրցած դ, կըսէր Մար
դարիտան, ինքը մեր ըրած բարերարու
թեանը հազար անգամ աւելին կրնէ :
Թէ որ անիկայ չըլլար, ո՞վ գիտէ մենք
աս մեր ծերուէր մէջ ի՞նչ կըլլայինք » :

Ամէն ան բերդը եկողներն ալ ա
սանկ կըխօսէին, ամէնն ալ Յուլիոսին
առաքինի ըլլալուն կըմկայէին, իսկ ա
նիկայ ինչ էր նէ՝ ան էր, իրեն վրայ
լսած գովեստներուն ահանջ չիկախե
լով կրնայէր որ աղէկութեան մէջ
միշտ առաջ երթայ :

ԳՆՈՒԽ ՀԻՆԳՆԵՐՈՐԳ

Մէծ ըտր մը :

ԱՐՆՈՒ, օրէ օր հիւանդութենէն վրայ կուգար . Յուլիոս ալ երթալով հաստատ կըլուսար՝ որ օր մը անոր յաջորդը ըլլայ նոյն պաշտօնին մէջ : Մէկ օր մըն ալ մէկը ասոնց նամակ մը բերաւ խոշոր գիրքով մը ծալած . Արնոլ նամակը առաւ , վերնագիրը կարդայ , կնիքը նայեցաւ , « Բնչպէս կրնայ ըլլալ , ըսաւ զարմանալով , որ քսան տարի ձայն ձուն չելլալէն ետե եղբօրմէս թուղթ առնեմ . նայինք ինչ կրսէ » :

Արնոլ իրաւցընէ եղբայր մը ունի ե ղեր՝ որ երսուն տարի առաջ Ամերիկա գացեր ու միշտ իրեն թուղթ կըզրէ եղեր . խել մը ատեն անցնելէն ետքը՝ բարեագիրը կըզազրեցընէ . պատ-

Ճատն ալ շիմացուիր : Ա՛րնող աս նա,
մտիլը բանալուն պէս՝ մէջէն խել մը
թղթեր թափեցան . կարդաց թուղ-
թը . « Ա՛նխ, ըսաւ, Ա՛նտոն եղբայրս
Փենսիլվանիային մէջ մեռեր է . Տիմա
դիս կրկանչեն որ երթամ եղբօրս ժա-
ռանդութիւնը առնեմ, և իրեն յաջորդը
ըլլամ : Իրեն թողած հարստութիւնն
ալ ահա հոս գրած է, միլիոն մը դա-
հեկան : Աւ թէ որ ես չիկարենամ
երթալ նէ՛ կրսեն որ իմ տեղս ու-
րիշ մը խրկեմ, որպէս զի իմ անունովս
ստակները առնէ : Թէ որ քսան տա-
րի առաջ առնէի աս լուրը նէ՛ աս ճամ-
բորդութիւնը կրնէի . ինչւան Ա՛մերի-
կայ . բայց Տիմա ան ատենները ան-
ցեր են : Աւրեմն ինչ ընենք :

— Աս թեթե բան չէ, ըսաւ Մար-
գարիտան . առաջ աղէկ մտածելու է,
պէտք է ուրիշներուն ալ խորհուրդ
հարցընել, նայինք ինչ կրսեն . շիտակը
եւ ասանկ կրմտածեմ, դուն զիտես :

— Աւրեմն պէտք է Թէոփորոսին
գրենք որ իր ընտանիքովը աս կիրակի

մեզի հրամմէ. արդէն երկու շաբաթէն
աւելի է որ մէկզմէկ չենք տեսած » :

Յուլիոս հոն տեղը դանըւելով, ես
կըզրեմ ըսաւ : Մէյմ' ալ նայիս կի-
րակի օրը փառաւոր կառք մը երկու
աղւոր ձիերով եկաւ բերդին դրան
դիմացը կեցաւ . թէոդորոսը, թա-
ղուհին ու Մարիամը վար ինջան, ի-
րենց ձեր ճնողացը փաթթըւեցան :
Սոխրական բարեներէն ու հարց-
մունքներէն ետքը՝ Արնոյ Ամբիկայէն
եկած նամակները բերել տուաւ, ու
զաւկըներուն ցըցուց . « Ինչ կըսէք, ը-
սաւ թէոդորոսը, մէկ միլիոն մը, ուրեմն
ատիկայ ամէն աշխատանք կածէ » :
Շատ բան խօսեցան ասանկ խելքէ
մտքէ շանցած ժառանգութեան վրայ,
բայց մէկը չիկրցաւ խորհուրդ մը տալ՝
թէ ինչպէս ձեռք ձգելու է սա ստա-
կը : Ա երջապէս Արնոյ խօսակցութիւնը
հոս բերաւ . « Ա յախնամ թէ Ազոբո-
սին սլատմած առակը մեզի ալ սլատա-
հեցաւ հիմայ, որ կըսէ թէ սքաղաղը
աղբիւսին մէջ օր մը մարդրիտ մը կը-

զանէ, կառնէ ասդիս անդին կըլար՝
ձընէ, չի կընար ուտել, ետքը դարիի մը
հասը ասկէ ադէկ է ըսելով պատուա-
կան մարդրիար մէկդի կընեաէ: Զըլ-
լայ թէ հիմայ մենք ալ աս հարուստ
ժառանգութիւնը ձեռվընէս փախցը-
նենք, պէտք է մէկը գտնալ որ երթայ
առնէ աս գանձը:

— Ինչո՞ւ չէ, ըսաւ թէոզորոս ապք
կերպով մը, մտածելու բան չէ հոն
տեղը մէկ միլիոն մը ըստակը երեսի վը-
րայ թողուլ:

— Անոր խօսք չիկայ, ըսաւ Արնոլ,
բանը անանկ մարդ մը գտնալն է,
որ ինծի համար ասանկ երկան ճամ-
բորդութիւն մը յանձն առնէ, իր հայ-
րենիքը՝ տունը տեղը թողու, մահը
աչքը առնէ՝ որ կամ ճամբուն մէջ կըր-
նայ պատահիլ, կամ մնասակար հի-
ւանդութենէ մը, կամ ան վայրենի մար-
դիկներուն ձեռքէն: Անոր համար
կամ մէկ պատուաւոր մարդ մը պէտք
է, կամ մէկ արեւէ անցած փորձ մարդ
մը, պատուաւոր մարդ գտնալը խիստ

դժուար է, մէկալը գտնանք ալ 'նէ, ան
ըստակը տեսածին սէս՝ հոս բերելու
տեղ կրնասի ինքը կուտէ: Աս ասանկ
կրմտածեմ, անոր համար էր որ ըսի
թէ շատ դժուար է մեր ուղածը գրա-
հալ »:

Մտիկ ընողները ծերուն աս խօս-
քը ըսեցին 'նէ՝ ձայներնին վար քաշե-
ցին, ամէնքն ալ իրաւունք տուին: Ար-
հողնորէն ըսաւ. « Իրաւցրնէ մեծ ծա-
ռայութիւն կրնէր մեզի՝ թէ որ մէկը
աս բանս յանձն առնելու ըլլար, բայց
հիմազեան ատենս ասանկ ծառայու-
թիւններ չեն ըլլար, ամէն մարդ ինքը
զինքը՝ իր շահը կրմտմըտայ: Ա՛ր է
ան ճշմարիտ առաքինութիւնը, ո՛ր է
ան իր շահը չիփրնատելը ամէն բանի
մէջ, որ սիրտ կուտայ եղբօրը սիրուն
համար ամէն վտանգ յանձն առնել:
Ա՛հ, հիմայ ասանկ մարդ գտնալու
համար Գիողինէսի լաստերը վառե-
լու է, թէ որ մէկն ալ խոստանայ մե-
զի աս ծառայութիւնը՝ ան ալ մեծ
շահ մը ձեռք ձգելու համար է, չէ 'նէ:

ով վկայ կրլայ թէ աս մարդը անանկ
բան չըներ » :

Յուլիոս աս միջոցիս մէջ խուչին
մէկ անկիւնը քաշւած, ձեռք ձեռքի վը
րայ դրած՝ զլուխն ալ ձեռւըներուն
վրայ կրթընցուցած՝ խորունկ կրմտա
ծէր : Մէյմ՝ ալ յանկարծ ոտք ելաւ,
գնաց Արնոլին դիմացը . « Մի վախ
նար, հայրիկ, ըսաւ, կրնաս զըտնալ
ուզած մարդդ, մանաւանդ թէ դաեր
ես : Ահա ես, որ ամէն ունեցածս
քեզմէ դաեր եմ, և քեզի որդի ըլլալու
արժանի եղեր եմ, ես կրխնդրեմ,
հրաման տուր ինձի, կերթամ Ամե
րիկա, քեզի ընկած ժառանգութիւնը
կառնեմ կրբերեմ, առջևըդ կրդնեմ :
Աս ինձի պարտք կրսեպեմ աս գործքս
ընելը, միայն թէ հրամանքդ ալ ուզես
ու հրաման տաս » :

Հայրը աս խօսքը լսելուն պէս՝ բու
լորովին զարմացած՝ « Ահ, սիրելի
որդեակ, ըսաւ, ինչպէս կրնաս զուն
այսչափ երկայն ճամբորդութիւն մը
ընել : Չէ, չէ սիրելի, քու բանդ չէ .

դուն դեռ չես զխտեր թէ աս բանիդ
համար ինչ մտանդներու պիտի հան
դիպիս: Պիտեմ որ սիրտդ յօժար է,
և մեր սիրոյն համար ամէն բան աչքիդ
թեթեւ կերևնայ. բայց դեռ ասանկ բա
ներու մէջ չես մտած, կարծես թէ
ամէն բան դիւրին է. և որովհետեւ
կուզես որ ըլլայ աս բանըս՝ միտքդ
կըզնես թէ ընել ալ կրնաս:

— Ազդաչեմ, հայր, թէ որ զիս կը
սիրես նէ՛ աս խօսքը մ'ըսեր. մի կար
ծեր թէ աս բանս այսօր յանկարծ
միտքս եկաւ. հասլա ան օրէն՝ ի վեր
որ զքեզ անհանդիստ տեսայ նէ՛ միտ
քըս դրի որ աս դիտաւորութիւնս
յայտնեմ հրամանքիդ, բայց կամաւ
ձայն չիհանեցի որ տեսնամ թէ բա
նին ծայրը ուր պիտի երթայ: Հիմայ
տեսնալով որ հրամանքդ շատ հոգ կը
նես՝ ահա ես յանձ կառնեմ երթալ
Ամերիկա. օրհնէ զիս ու Աստուծոյ
յանձնէ, անիկայ զիս կըսլահսլանէ,
ինչպէս ատենով Տորիան սրահեց՝:

Աս խօսքերէս ամէնուն սիրտը ելաւ,

սկսան լալ . Արնուն ալ գրկեց Յու-
լիոսը ու գդւելով ըսաւ . « Արովհետեւ,
սիրելի որդեակ, աս երկան ճամբորդ
դու թենէն չեմ վախնար կրսես , ես
ալ շնորհակալ եմ քեզի , ու իմ օրհ-
նութիւնս կուտամ , հրաման ալ կու-
տամ որ երթաս , քեզ Աստուծոյ կը-
յանձնեմ : Ալ հիմակւրնէ կրխոստա-
նամ որ բերելու ստըկիդ մէկ մասը աղ-
քասներուն բաժնեմ : Իսկ քու վարձքդ
աս է ըսաւ , ու ձեռքը գլխուն վրայ
դրաւ , մեր ամէն ունեցածն ալ քու
կինդ է » :

Յուլիոս հօրը ձեռքը պագաւ , ու
բոլոր ընտանիքը անոր շնորհաւորե-
ցին : Ա երջը իր խուցը քաշւեցաւ , և
իր ծնողացը վրայ ունեցած սէրը նու-
րէն ցուցընելու առիթ գտնարուն հա-
մար ուրախութենէն աշխարհք իրենն
եղեր էր :

ԳՒՆՈՒՆՍ ՎՆՑՆԵՐՈՐԴ

Ճամբորդութիւն :

Ան օրէն ետև վալտէնպուրկին մէջ Յուլիոսին ճամբորդութենէն զատ ուրիշ բանի վրայ խօսք չէր ըլլար : Արնոլ սկսաւ նաւ մը փնտռել՝ որ տղան երթալու տեղերը երթայ, վերջապէս իմացաւ որ Ամպուրկի վաճառական մը նաւ մը կը պատրաստէ Ամերիկա խրկելու, և Յուլիոսն ալ կրնայ նաւը առնել : Յուլիոս ճամբու պատրաստութիւնը տեսաւ՝ ինչպէս որ կը վայելէր իրեն պէս բարեպաշտ քրիստոնէին, ընդհանրական խոստովանանք մը եղաւ, և աղաչեց Աստուծոյ որ իրեն օգնական ըլլայ : Մարդարիտան ալ իր կողմանէ երկու տարւան համար կտաւ եղէնի և հագուստի կապոց մը շինեց : Ճամբայ ելլալու ատենը ե-

կաւ նէ՝ Յուլիոս դնաց Տօրը դիմացը
ծունկ չորեցաւ, ու խոնարհութեամբ
օրհնութիւնը խնդրեց: Արնոլ սկսաւ
լալ, ու ձեռքը դողգողալով տղուն գրլ-
խուն վրայ դրաւ, զինքը օրհնեց, բայց
անանկ տակն ու վրայ եղած սրտով
որ ամէնքն ալ լացին: Աարծես թէ
Յակոբ նահապետը իր սիրելի Յով-
սէփը կօրհնէր:

Յուլիոս բոլոր ընտանեաց մնաք բա-
լով ըսելէն ետքը ճամբայ ելաւ, քա-
նի մը օրէն Ամպուրկ հասաւ: Հովերը
յաջող չըլլալով՝ հարկ եղաւ որ տասը
օրւան չափ հոն սպասէ, աս միջոցիս
մէջ Յուլիոս երթալու տեղերուն բը-
նակչացը վրայ տեղեկութիւններ ա-
ռաւ, վասն զի Ամպուրկի մէջ շատ
մարդիկ կային՝ որ տասը անգամէն ա-
ւելի եկեր գացեր էին Ամերիկա:

Ճամբայ ելլալու օրը մասնաւոր ջեր-
մեռանդութեամբ ինքը զինքը սուրբ
Աստուածածնայ յանձնեց, և Մար-
դարիտային տըւած խրատը չիմոռցաւ,
որն որ ապսպրեր էր՝ թէ ամէն օր

սուրբ Աստուածածնայ անսպական աշօթք ընէ: Յուլիոսի հետ եղած ճամբորդներուն մէջ կրօնաւոր մըն ալ կար, որ Ամերիկայի հիւսիսակողմը կերթար, որ հոնտեղի վայրենի մարդիկը քրիստոնէութիւն դարձնէ. Յուլիոսաս կրօնաւորին վրայ հօր պէս կընայէր, անանկ որ երկուքին ալ սիրտը մէկզմէկու կապւեցաւ, երկուքն ալ մէկըզմէկ պատուելով՝ իրարու վրայ կըզարմանային: Քարոզիչը կըզմայլէր տեսնալով մէկ տղայ մը ասանկ բարեպաշտ, համեստ, անմեղ, որ իր հաւատքը՝ իր առաքինութիւնները անարատ պահեր է աշխարհքի մէջ, և իրեն նոր ծնողացը սիրոյն համար իր կեանքը վտանգի մէջ դրեր է: Յուլիոսն ալ ան առաքելական քարոզչին աստուածասիրութիւնը տեսնալով՝ շատ բարի օրինակ կառնէր, կըտեսնար որ աս մարդը բոլոր աշխարհքիս մխիթարութիւններէն երես դարձուցած՝ փառքը պատիւը հարստութիւնը բոլոր ոտքի տակ առած, ազգականներուն ու

հայրենեացը սէրը մէկդի թողած ,
բողէ հաստ հագուստ մը վրան առած ,
Քրիստոսի զինուորի պէս մոլորու-
թեան դէմ կուսելու , ու՛ր աշխարհ-
քի մէջ հողիներ վաստըկելու կերթար :
Ան բարի կրօնաւորը Յուլիոսին աչքին
առջևը աշխարհք տիրող թագաւորէ
մը վեր էր . անիկայ միշտ յաղթըւող
ներուն հետ թրով շղթայով կըլար-
ւի կըսէր , իսկ ասիկայ՝ որ Աստու-
ծոյ առաքեալն է , սէր ու խաղաղու-
թիւն կըբարոզէ . անոր համար այսչափ
ծովեր կանցնի որ իրեն խօսքը մտիկ
ընողները երջանիկ ընէ , ու յաւիտե-
նական արքայութեանը հասցընէ :

Յուլիոս ան կրօնաւորին հետ խօ-
սակցելով՝ շատ բան լսեց , շատ բան
սորվեցաւ , ու Աստուծոյ շնորհակալ
կըլար , որ ասանկ ճամբու ընկեր մը
իրեն տուաւ : Շատ անդամ ինքը զին-
քը Տորիային նմանցընելով՝ ան կրօ-
նաւորն ալ իրեն Աափայէլ հրեշտա-
կապետ կըկանչէր , և ամէն օր մէյ-
տեղ սուրբ Աստուածածնայ վարդա-

րանը կըսէին ջերմեռանդութեամբ :

Ամպուրիէն ելլալէն ետքը երկու ա-
միս անցեր էր՝ մէյմ՝ ալ օր մը նաւա-
վարներուն մէկը սկսաւ ուրախու-
թեամբ կանչւըռտել, ամէնն ալ նա-
ւուն ծայրը ելան, որ ցամաք հաս-
նելնին տեսնալով ուրախանան, բայց
պէտք եղաւ որ առաջ փորձանք մը քա-
շեն, վերջը բարին վայելեն : Օդը՝ որ
ինչւան ան ատենը պարզ ու մաքուր
էր, սկսաւ մանր մանր կարմրագոյն
ամպերով մը թըննալ : Հովը ամպերը
մէյտեղ ժողվեց, քիչ ատենին մէջ
երկնքին երեսը մութը պատեց, մէկ-
դիէն ալ փայլակը կայծակը փոթորիկը
ամէնուն սիրտը ահուդողի մէջ ձգեց :
Մէյմ՝ ալ յանկարծակի կայծակ մըն
ալ նաւուն մեծ կայմին վրայ ինջաւ՝
կոտրեց, քիչ մը անցաւ՝ մէկալ կայմն
ալ անոր պէս ջարդուբուրդ եղաւ,
նաւը ջրին երեսը պղտիկ տախտակի
մը պէս կելար ու կինջնար : Հիւսի-
սային հովը՝ երկայն ատեն միակերպ
փչելէն չիղաղբեցաւ, նաւուն մէջի

Ճամբորդներն ալ ամէն մէկ վայրկե-
նին, հիմա պիտի կորսըւինք, հիմա ա-
լիքներուն մէջը պիտի թաղւինք ըսե-
լով յուսահատութեան մէջ էին :

Ան դարհուրելի ալէկոծութեան
մէջ պատուական կրօնաւորը Յու-
լիոսին հետ նաւուն մէկ անկիւնը քա-
շուած՝ աղօթք կրնէին : Արկուքն ալ
իրենց կեանքը Աստուծոյ յանձներ
էին, և Յուլիոս խոստովանանքով ալ
հոգևոր պատրաստութիւնը տեսեր էր,
աշխարհքիս բաներուն մէկն ալ աչը-
նուն չէր երևնար : Բայց իր մահւան
ատենը դեռ չէր եկած : Աստուած ա-
նոնց աշխարհքիս մէջ ուրիշ օգնու-
թիւններ ալ պիտի ընէ եղեր՝ իրենց
ջերմեռանդութեանը փոխարէն : Այ՛-
մըն ալ չիկարծած ատեննին հովը
դադրեցաւ, ամպերը ցրեցան, և
նաւը ցամաքէն քիչ հեռու ըլլալով
ճամբորդներէն շատը դուրս ելան,
վասն զի աւելի ուղեցին ժամ մը ա-
ռաջ ցամաք ելլալ, քան թէ կայմերը
կորսրտած նաւուն մէջ սպասել :

Յուլիոսն ալ իր բարեկամին հետ
դուրս ելաւ, հետերնին մեծ բեռ մը
չունենալով՝ ճամբայ ընկան Փիղադեղ
փիա երթալու, ու անմնաս հասան
հոն: Յուլիոս մէկէն սկսաւ իր բանե-
րը հողալ, կրօնաւորն ալ շատ օգնու-
թիւն ըրաւ իրեն: Թողունք պատմե-
լը թէ Յուլիոս ինչպէս մէյմը ասդիս
կերթար՝ մէյմը անդին կըվազէր, ա-
սոր անոր կիսնար, երբեմն ծովով ճամ-
բորդութիւն կընէր, երբեմն ցամա-
քով. մէկ խօսքով՝ տասը ամիս Յու-
լիոսին կեանքը ճշմարիտ մարտիրո-
սութիւն մըն էր, այսչափ աշխատան-
քի դիմանալու համար՝ իրեն պէս ա-
ռողջ ու կտրիճ մարդ պէտք էր: Ասան
դի Յուլիոսին ծախելու բաները՝ աս-
դիս անդին ձգձրգած էին մէկզմէկէ
հեռու քաղաքներ, անկէց՝ ի զատ, ա-
սոնց ստակն ալ ժողովելը հազար տե-
սակ դժուարութիւններ ունէր, բայց
Յուլիոս զարմանալի համբերութեամբ
աս ամէն նեղութիւնը կրքաշէր, միա-
քը դրեր էր որ՝ անոնց համար հոն

դայեր էր : Ամենևին օր մը դանդատ
մը չեղաւ բերնէն , ամէն բանի համբե-
րութեամբ կըրյաղթէր , իրեն մէկ հա-
տիկ միտիթարութիւնը ան էր՝ որ ան
գործքով իր ծնողացը հաճոյ բան մը
պիտի ընէ :

Այնչափ աշխատանքներուն պատ-
ճառաւը պէտք եղաւ իր սիրելի բարե-
կամէն բաժնըւիլ : Ահկըզմէկ անանկ
կըսիրէին՝ որ բաժնըւելու ատեն սըր-
տերնին շատ կոտրեցաւ . Յուլիոս զա-
նիկայ գրկած՝ չէր կրնար զատուիլ . ան
ալ անանկ առաքինի կտրիճէն բաժնը-
ւելուն վրայ շատ կըցաւէր : Ա երջա-
պէս՝ « Աի լար , Յուլիոս , ըսաւ . Աս-
տուած հետդ է , ու իրեն օրհնու-
թիւնը վրայէդ չիպակսիր : Արաւցընէ
դուն օր մը շատ երջանիկ պիտի ըլլաս ,
վասն զի մէկն որ առաքինութեամբ ու
բարեպաշտութեամբ իր տղայութիւնը
անցընէ , յայտնի է որ անկէ ետքն ալ
հանդարտ ու հանդիստ կեանք մը կու-
նենայ , որ արքայութեան ալ ճամբան
է : Քեզ տեսնեմ , սիրելի որդեակ ,

ինչպէս որ ինչևան հիմայ ապրեցար՝
ասկէ ետքն ալ անանկ ասլրիս . չըլայ
թէ ան սուտ ու խաբեբայ զուարճու-
թիւններէն խաբւիս՝ որ անխելքները
երջանկութիւն կըսեպեն , որ քիչ մը
աատենէն ետև մուխի պէս կըցրուին
կըփըճանան : Ան զուարճութիւնները
սողոյ տեսած թիթեռներուն կընմա-
նին՝ որ մէկ վայրկենի մէջ կերևնան ,
ու մէկալին աներևոյթ կըլլան : Աւստի ,
սիրելի , թէ որ կուզես քու երջան-
կութիւնդ , Աստուծոյ մի հեռանար ,
խրդճմբտանքդ մաքուր պահէ , ասոնց-
մէ զուրս ամէն բան փուճ է » :

Յուլիոս խոստացաւ բարեկամին՝ որ
բարեպաշտութիւնը ոչ երբէք ձեռքէ
թողու , վասն զի ամէն բան ինչևան
աս օրս անով դտայ , ըսաւ . ինչպէս
ասկէ ետքը կընամ ձգել . բարեպաշտ
մարդուն բանը միշտ ապահով է , վասն
զի միշտ Աստուծոյ ձեռքին տակն է :
Աւր տեղ ալ գտնուի նէ՝ հոն իր հայ-
րենիքը կըսեպէ , վասն զի ամէն տեղ
իր Աստուածը կըպաշտէ , որ իրեն

Ճշմարիտ հայրն ու տէրն է : Քարե-
պաշտութիւնը կապ մըն է՝ որ զԱս-
տուած մարդկանց հետ կըմիացընէ .
ինչպէս որ յայանի փորձով կըտեսնանք
որ մարդս առանց Աստուծոյ բան չի-
կրնար ընել . չեմ կրնար հասկընալ՝
թէ ինչպէս կրնայ դտնըւիլ այնչափ
անխելք մարդ՝ որ հեռանայ Աստուծ-
մէ, կամ թէ առանց Աստուծոյ ապրի :
Աստուած իմ, կըսէր, քեզ կըպաշ-
տեմ, քեզի երկրպագութիւն կընեմ,
կըրուսամ որ կընդունիս սրտիս փա-
փաքը : Դուն ինձի ամենեւին կարօտ
չես, բայց ես խեղճ ողորմելի արա-
բածդ՝ ամէն բանի մէջ քեզի կարօտ
եմ . կուզեմ միշտ բոլոր կեանքիս մէջ
դքեզ սիրել, և ամենեւին մէկ կերպով
մը քեզմէ չիբաժնըւիլ :

Ասանկ կըխօսէր, ասանկ աղօթք
կընէր Յուլիոս ան հեռու աշխարհք-
ներուն մէջ . և Նոր աշխարհքին էն խոր
անասլատներուն մէջն ալ՝ իր սիրտը ա-
նանկ վառած էր Աստուծոյ սիրովը ու
երախտադիտութեամբ, ինչպէս իր եր-

կիրը եղած ատենը, ուր որ բանի մը
կարօտու թիւն չունէր: Այս ան զի իր
երկնաւոր հօրը սիրոյն կրակը միշտ
վառ կը պահէր սրտին մէջ: Արանի ան
քրիստոնէին՝ որ աս սուրբ կրակին բո-
ցովը միշտ բռնկած է, սիրտը կը վա-
ռի ու հողին սաք է, և անով կը պա-
հէ ան եռանդը և ան բարեպաշտու-
թիւնը՝ որ ամէն բարեաց աղբիւրն է:

ԳՆ ՈՒԽ ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ

Գարձ :

Ան միջոցին որ այնչափ նեղութիւնն
ներուն մէջ Յուլիոսին մտիթարանքը
աղօթքն էր , անդիէն իր ծնողքն ալ
անդադար իրեն համար ջերմեռանդու
թեամբ աղօթք կրնէին , ու զինքը Աս-
տուծոյ կրտանձնէին : Արնոլ և Մար-
դարիտան Յուլիոսին վրայ խօսելով
չէին կրշտանար , ամէն խօսքի մէջ զին-
քը կըսիչէին , և ամէն պատահած առ-
թին մէջ ուր որ Յուլիոս կրնար իր ազ-
նիւ սիրտը ցուցնել , Արնոլ միշտ աս
բանս կըսէր , « Ա՛հ , մեր Յուլիոսը
պէտք էր որ հոս ըլլար » : Արնոլ ա-
ւելի սէր մը կապեր էր Յուլիոսին վը-
րայ՝ իր կեանքը անոր ձեռքովը ազա-
տելուն համար : Մարդարիտան ալ օ-
րերը կըհամրէր անդադար , և թէպէտ

Յուլիոս նամակը անպակաս բրած էր՝
խմացընելով իր առողջութիւնը և
դորձքերուն յաջողիլը, բայց խեղճ սլա-
ռաւը՝ արդեօք տղաս առնող է թէ հի-
ւանդ ըսելով՝ կըհալէր ու կըմաշէր :

Օր մը մօտ եղած քաղքէն թըղ-
թաբեր մը ուշ ատեն Վալտէնպուրկի
դուռը զարկաւ, ըսաւ թէ Ամերիկայէն
ծանր սնտուկ մը հասաւ, վաղը կըր-
նաք առնել : Աս աւետիսը շատ ուրա-
խացուց Յուլիոսին ընտանիքը, վասն
զի ասով Յուլիոսին ետ դառնալն ալ
կըյուսային : Արկորդ օրը մէկէն Ար-
նոլ բեռ տանող սայլ մը առաւ, դնաց
քաղաք՝ որ սնտուկը առնէ : Բայց ինչ-
ւան որ Վալտէնպուրկ բերաւ նէ՝ հա-
զիւ կըցաւ համբերել, վասն զի կու-
ղէր որ ժամ մը առաջ բանայ : Մէյ-
մըն ալ բանայ տեսնայ որ տեսակ տե-
սակ հետաքրքրական բաներէն զատ՝
նամակ մը, առնելիքի թղթեր ու կա-
պոց մը կայ, որոնք Ամպուրկ պիտի
վճարւին, բոլորը մէկէն 400,000
դահեկանի թուղթ : Յուլիոս նամակին

մէջը կիմացընէր՝ թէ աւելի խոհեմու-
թիւն սեպեր է ան թուղթերը առա-
ջուց խրկել, քան թէ այնչափ ստրկի
քանը հետը առնել բերել. որպէս զի
թէ որ իրեն վտանգ մը հասնելու ըլ-
լայ նէ՝ գոնէ ասպրանքը չիկորսուի :

Արնու տղուն աս մտածմունքին շատ
հաւնեցաւ, և քանի՛ քանի անգամ նա-
մակը կարդալով աչքին արցունքը չէր
կրնար բռնել, ամէն անգամ նոր նոր
անուշ խօսքերը կըտեսնէր՝ որ իր ըն-
տանեացը գրեր էր Յուլիոս. ասանկ
լալով թուղթը արցունքովը թրջեց՝ ու
վար գրաւ ըսելով. «Աստուած ի՛նչ
մեծ պարգև ըրաւ՝ աս տղան մեզի տա-
լով. երանի՛ ան ծնողացը՝ որ ասանկ
զաւակ ունին :

— Միայն թէ որ մը առաջ ողջ
առողջ ինքն ալ հասնէր, կըսէր Վար-
դարիտան. անիս, երբ պիտի ըլլայ որ
տեսնամ զինքը : Շատ անգամ զար-
մանքս կուզայ թէ ի՛նչ խելք էր ը-
րածնիս՝ որ թող տըւինք որ մեզմէ
բաժնուի երթայ, աս յայտնի է որ ու-

ըիչ անդամ ալ պէտք ըլլայ նէ՛ ես
Թող պիտի չիտամ, ինչ կուզէ ըլլայ”:

Մտուկը գալէն ետքը ամիս մը ան-
ցաւ՝ Յուլիոս շերեցաւ: Թէոփորոսին
յանձնըւած էր Ամպուրիէն ստակնե-
րը առնելու. ան ալ ամբողջ առաւ
ժառանգութեան մեծ մասը: Բայց աս
ըստակը Արնոլին տանը մեծ ուրախու-
թիւն մը չիբերաւ. վասն զի Յուլիոս
գեռ չեկաւ: Վարդարիտան օրը քսան
անդամ տանը վերի յարկը կելլար, ու
կընայէր թէ արդեօք Յուլիոսը կու-
գայ կոր թէ չէ. քանի որ տանը գու-
ռը կըզարնէին՝ մէկէն նստած տեղէն
կըցաթկէր, կարծէր թէ իր Յուլիոսին
ձայնն է:

Բայց աս միջոցիս քաղքին մէջ սև
բօթերու ձայներ կային. կըսէին թէ
Հեռու ծովերէ եկող նաւերէն խել մը
Գերմանիայի մօտ կտարրտուեր են: Աս
տխուր ձայները երբոր Արնոլ ու իր
ընտանիքը կըլսէին՝ սրտերնին կտոր
կտոր կըլլար: Արչափ որ ասոնք Յու-
լիոսին վրայ մտածելով կողբային նէ,

անիկայ անդին նոր նոր առիթներ կը
դրանար իր աստուածսիրութիւնն ու
բարի սիրտը ամէնուն ցուցընելու :

Արբոր նաևով Հոլանտայի ցամա-
քին մօտեցան՝ մեծ ալէկոծութիւն մը
եղաւ, պէտք եղաւ որ Յուլիոսին նա-
ւապետը ()սթէնտայի նաւահանդիս-
տը քաշի : Յուլիոս մտածեց որ ան-
կէց ինչևան Վալտէնպուրի ցամաքով
երթայ, և հանդիստ երթալու համար
փառաւոր կառք մը վարձեց : Ասով
բորը Պեճիայէն ու վերի Գերմա-
նիայէն անցնելով՝ իրիկւան դէմ հա-
սաւ պզտի սիրուն քաղաք մը, և ու-
ղեց որ ան գիշերը հոն կենայ : Աոյն
իրիկունը օդը խիստ աղէկ էր, ատենն
ալ շատ ուշ չըլլալով՝ բերանը քիչ
մը բան դրաւ ու պտըտելու ելաւ,
սլանդոկապետին ալ ըսաւ թէ իրի-
կուան կերակուրս ուշ կուտեմ : Գնաց
քիչ մը պտըտեցաւ քաղքին չորս դին, ու
եղած դեղեցիկ տեղերը դիտելով կը-
զմայէր : Արբոր քալելէն դարձաւ նէ՛
պանդոկին դիմացը մեծ կաղնիի ծառ

մը կար, անոր տակը նստաւ :

Քիչ մը ատենէն մէկ ծեր կոյր մը եկաւ հոն՝ վեց տարեկան աղու մը առաջնորդելովը . ասոնք ծառին տակը եղողներուն բարե տալէն ետքը՝ ծերը սկսաւ երգել : Յուլիոս քիչ մը մտիկ ընելէն ետքը՝ « Աս ինչ աղւոր ձայն է, ըսաւ . ափսոս որ կոյր է . թէ որ ասիկայ երաժշտութիւն զիանար՝ իր ապրուստը կրնար զանալ » : Յուլիոսին մօտ մէկ մարդ մը նստեր էր, սլատասխան տըւաւ՝ թէ « Քանի անգամ որ աս ծերը կրտեսնամ՝ սիրտս կը խըշխըշայ : Թէ որ կուզես, սլարոն, ասոր սլատմութիւնը ըսել նէ՝ սիրով սլատմեմ քեզի, վասն զի երիտասարդներուն խելք սորվելու բան է :

— Ինչո՞ւ չէ, ըսաւ Յուլիոս, ես միշտ բան սորվիլ կուզեմ . թէ որ քեզի ծանրութիւն չէ նէ՝ կը խնդրեմ որ սլատմես ինձի :

— Գիտցած ըլլաս որ, ըսաւ մարդը, ես աս սլատի քաղքիս զիշերւան սլահասպանն եմ : Ընցած տարի դեկ-

տեմբերի 31ին էր՝ զիշերւան պահ-
պանութիւնը ըրած ատենս, եկայ ան
ճամբէն անցայ՝ որուն վրայ է մեր քա-
ղաքապետին տունը : Ան իրիկունն ալ
աս մարդուն տանը մէջ մեծ ուրա-
խութիւն կար : Արահները հաղարա-
ւոր ճրագներով կը փալեւելին, մէջի
մարդիկն ալ փառաւոր սեղան մը նըս-
տեր կուտէին կըխմէին, կարծես թէ
կուզէին ան տարիին վերջի օրը ու-
րախութեամբ անցընել ու ասնոր տա-
րիս ուրախութեամբ սկսիլ : Աս դրսէն
կերակուր ուտողներուն ձայները կը
լսէի, պատուհաններէն ծառաներուն
շարժմունքները կը տեսնէի. ըսկսայ ինք
իրենս երթալու ատեն ըսել, « Ահա
ասոնք են որ աշխարհքիս երջանկու-
թիւնը կը վայլեն, ինծի պէս խեղճերը
թշուառութենէ աչք չեն բանար » :
Բայց ինչ կըսես, Աստուած անպա-
տիժ կը թողնու ան մարդն՝ որ անգութ
անողորմ սրտով կը թողու ու իր մէկ
հատիկ տղան անօթութենէ մեռնի,
ու ինքը իր խնտումը՝ իր զուարճու-

Թիւնը նայի : Հաւտա ինծի , պարոն ,
աս ըսածս անանկ ճշմարիտ է , ինչպէս
որ իրաւ է՝ թէ Աստուած մէկ է : Քա-
ղաքին էն անբնակ կողմը՝ մահուան
դուռը հասեր էր ան ատենը աս մեր
քաղաքապետին Անատոլ տղան : Ա-
սիկայ բոլոր քաղքին մէջ եղած պա-
տանիններուն բարի օրինակն էր , բայց
հօրը աչքէն ելած էր . ինչո՞ւ . վասն զի
հայրը կուզէր զինքը հարուստ մարդու
մը հպարտ ու ամբարտաւան աղջկանը
հետ կարգել . տղան խոհեմութեամբ
անոր տեղը ուրիշ առաքինի մը ընտ-
րեց , թէպէտև կտաւ դործողի մը զա-
ւակ : Հայրը բարկացաւ , վռնտեց տը-
ղան , ժառանգութենէն ալ զրկեց : Աս
ալ ի՞նչ պիտի ընէ . ձեռքէն եկածէն
աւելի կաշխատէր , որ քիչ մը ստրկով
կարենայ իր տունը դարձնել . բայց
աղքատութեանը չիկրցաւ դիմանալ :
Ահա աս պզտի տղան՝ որ կոյրին ա-
ռաջնորդն է՝ Անատոլին տղան է , կոյրն
ալ անոր աներն է , որ դժբաղդութիւն
աչւրները կորսնցընելով չիկրցաւ ան-

կէ վերջը իր կտաւագործութեան ար-
հեստը բանեցընել : Հիմայ տես թէ
Մնատուին հողը որչափ ծանրացաւ .
քսան անգամէն աւելի իր հօրը ոտքը
ինկաւ , ջանալով որ սիրտը առնէ ,
բայց չեխ լսելէն ու վճռնտուելէն զատ
բան մը չիշահեցաւ : Հօրը աս ան-
դժութենէն ստիպեցաւ Մնատու իր
կարողութենէն աւելի աշխատելու , ա-
նոր համար սկսաւ կամաց կամաց ա-
ռողջութիւնը կորսընցընել , վրան ջերմ
ալ եկաւ որ քիչ քիչ կեանքը ուտելով
խեղճը մահուան դուռը հասցուց : Աւ-
ան տարւան վերջի օրը՝ ան իմ երջանիկ
ըսած մարդիկներս ուրախութեամբ ու-
տելու խմելու ատեննին՝ Մնատու ամէն
քրիստոնէական սլատրաստութիւննե-
րը տեսած , հողին մաքրած , և իր
հօրը բոլոր սրտանց թողութիւն տը-
ւած՝ հողին աւանդեց Մատուծոյ ձեռ-
քը : Մեռնելու ատենը իր կնոջը կրակ
թէ՛ « Վնա տըղադ բեր՝ ու դիմացս
չորեցէք որ վերջի օր հնութիւնս տամ
ձեզի » : Ան ալ կերթայ կրտսանայ որ

աղան քունի մէջ է, կարթընցընէ կը բերէ, ու զինքն ալ իրեն հետ կը շոքեցընէ. աս ծերուկ հայրն ալ անոնց քովը կը կենայ, իրեքն ալ Անատոլին օրհնու թիւնը կ'առնեն. « Մնաք բարով, կը սէ մեռնողը, ահա ես հիմայ ձեզմէ կը բաժնուիմ, բայց յուսամ որ քիչ ատենէն նորէն մէկզմէկ կը տեսնանք ու յաւիտեան իրարմէ չենք զատուիր : Մի վախնաք, թէ որ մարդիկ զմեզ երեսէ ձգեն, Աստուած կընդունի, վասն զի մեր սիրտը ինքը զիտէ : Այեցէք որ ճշմարիտ քրիստոնէի պէս ապրիք, որ Աստուած ալ օգնէ ձեզի : Աստուած քիչ մը ատեն միայն մարդս նեղութեան մէջ կը ձգէ, ետքը քիչ մը շուտ քիչ մը ուշ իր սողորմութիւնը կը ցուցընէ զինքը սիրողներուն » : Ալ չի կրցաւ ուրիշ բան ըսել, հողեվարքը վրայ հասաւ, շուտ մը վախճանեցաւ :

« Արկրորդ օրը մէկ աղքատի մը պէս Անատոլը թաղեցին, հայրը տեղէն ալ չիշարժեցաւ, և բոլոր քաղաքը աս բանիս վրայ դայթակղեցաւ, իր

Թոռանը երեսն ալ չուզեց նայիլ, և
ասպարեց որ տունն ալ չիհանդիպ-
յրնեն զինքը : Աս որ ասանկ եղաւ
պզտի տղան իր պապուն հետ սկսաւ
ողորմութիւն մուրալ, և ամէն մարդ
ձեռքէն եկածին չափ ասոնց միշտ ու-
ղորմութիւն կուտան : Ահա աս է, պա-
րոն, ծերուն պատմութիւնը :

— Շատ շնորհակալ եմ, ըսաւ
Յուլիոս, որ ինձի աս բանս պատմե-
ցիր. կուզեմ նորէն տեսնալ ան ծե-
րը՝ որ իմ կողմանէս ալ ողորմութիւն
տամ » :

Պանդոկապետը Յուլիոսին աս խօս-
քը լսեց նէ՝ մէկէն ծառաներուն մէ-
կը խրկեց որ կոյրը ու տղան կանչէ :
Յուլիոս հարիւր Ֆիօրին տուաւ ա-
նոնց, ու զանոնք մխիթարելով ըսաւ,
թէ ձեր նեղութիւնը պիտի դադրի, և
երբոր տունս դառնալու ըլլամ՝ պիտի
նայիմ որ ձեզ հանդչեցրնեմ : Երաւ-
յրնէ քիչ ատենէն անանկ ալ եղաւ,
վասն զի Արնոլ չորս հազար Ֆիօրին
խրկեց անոնց, որով ան թշուառու

Թենէն ազատեցան :

Յուլիոս որ անձանօթ ճամբորդ մըն էր , աս ազնուական գործքովը զամէնքը զարմացուց . բայց ինքը չէր ուզէր որ աս գործքը անպտուղ ըլլայ , անոր համար շուտ մը մէկդի քաշւեցաւ , որ ան գովեստները չիլսէ , խուցը մտաւ , ու իր յիշատակարանին մէջ ան մարդիկներուն ու անոնց քաղքին անունը գրեց : Ասանկով ամէն անցած տեղերը իրեն բարի սրտին նշանները ձրգելով՝ հասաւ Ալպտէնպուրկին մօտերը :

Օր մը Արնոլ ու Մարգարիտան կերակուր ուտելու նստեր էին , մէյմըն ալ երկու աղւոր ձիերով փառաւոր կառք մը հասաւ իրենց դրան առջևը . « Յուլիոսն է , Յուլիոսն է » ըսելով ձայն մը ելաւ տանը մէջ , ամէնքն ալ դուռը վազեցին , « Ա՛հ , իմին սիրուն զաւակս , ըսաւ Արնոլ , ես քեզ մէյմ՝ ալ պիտի տեսնամ՝ եղեր » : Յուլիոս վազեց իր ծնողքը գրկեց , բայց ուրախութենէն չիկրցաւ բերնէն խօսք

մը հանել, հապա ամէնքն ալ ուրախութեան արցունքներ թափեցին : Ան առջի ուրախութենէն ետքը՝ Յուլիոս մէկիկ մէկիկ հօրը պատմեց թէ ինչ յաջողութեամբ բաները առաջ տարաւ : Աւ որովհետեւ առջի սնտուկով խրկած բաները՝ ինչպէս որ պէտք է տանը մէջ շարեր՝ զարդարեր էին, իմացաւ որ անմնաս հասեր են, անոնց վրայ բան չիհարցուց : Սեղանի մը վրայ ստրկի թղթերը բացաւ, անոնց ածողէքը և ուրիշ պարագաները այնպէս յստակ՝ այնպէս տեղնիտեղը զուրցեց՝ որ Արնոլ զարմացաւ մնաց : Բոլոր ժառանգութեան ստակը մէկ միլիոնէն աւելի եղաւ, որ ժառանգները չէին կարծէր :

ԳՂՈՒՆՈՒԹԵՐՈՐԴ

Փոխարէն :

ՅՈՒԼԻՈՍԻՆ գարձը իրեն ընտա-
նեացը անսպասմելի ուրախութե պատ-
ճառ եղաւ , որ ան առաքինի կտրիճը
խել մը ատենէն վերջը՝ նորէն ողջ ա-
ռողջ տեսան : Ամէնէն աւելի Արնոլ
ուրախութենէն ծերութիւնը մոռցաւ ,
և իր տղան տեսնալով նոր կեանք մը
առածի պէս մսիթարւեցաւ : Յուլիոս
քանի որ Ամբրիկա էր՝ Արնոլ ուզե-
լով իր մահւոյնէ ազատելուն յիշատա-
կը ձգել՝ որ անտառին մէջ երկու վա-
րազներէն Յուլիոսին ձեռքովը խալը-
սեր էր , մէկ պատկերահան մը կան-
չեց՝ ու ըսաւ որ տղուն ան կտրիճ
գործքը քաշէ : Աս պատկերքը Յու-
լիոսին քաշած պատկերքին դիմացը
կախեցին : Յուլիոս մէկ օր մը հօրը

խուցը մտաւ , մէյմըն ալ ան աղւոր
պատկերքը տեսաւ նէ՛ զարմացած մը
նայ : Արնոլ տեսնալով որ տղան շատ
հաւնեցաւ աս բանիս , ուրախանալով
գրկեց զինքը ու ըսաւ . « Արովհետեւ
հիմայ մէկզմէկ նորէն տեսանք , ու
միայն մահը զմեզ իրարմէ պիտի բաժ-
նէ , ըսէ՛ ինձի , ինչ բան կուզես որ
քու ըրած բարերարութեանդ փոխա-
րէն ընենք : Գիտեմ որ այսպիսի ա-
ռաքինի գործքերը ոսկիով արծաթով
չեն վարձատրուիր , Աստուած միայն
կրնայ արժանապէս վարձատրել այս-
պիսի գործքերը՝ որ իրեն շնորհքովը
կրնեն մարդիկ . բայց աս կայ որ մար-
դիկ ալ կրնան ուրիշներուն ըրած ե-
րախտիքը ճանչնալ : Աւրեմն սրտիդ
ուզածը յայտնի ինձի ըսէ :

— Հրամանոցդ հայրական սէրը ,
ըսաւ Յուլիոս , ինձի ամէն վարձքէ
քաղցր է . դուն իմ կեանքս ազատե-
ցիր , դուն զիս մեծցուցիր ու կրթե-
ցիր , անոր համար ես ձեզի աւելի պար-
տական եմ քան թէ դուք ինձի » :

Արնող ու Մարդարիտան տեսնալով որ Յուլիոսին ճշմարիտ հայրասիրութեանը իրենց որդեսիրութիւնը չեկրունար յաղթել, ուրախութեամբ լեցուած՝ քիչ մըն ալ արցունք թափելէն ետքը՝ որոշեցին որ գոնէ Յուլիոսին յաջողութեամբ տուն դառնալուն համար փառաւոր սեղան մը ընեն կիրակի օրը, և իրենց փեսան ալ բոլոր ընտանիքովը հրաւիրեն :

Արնող աղէկ տարիքը առած էր, բայց տղուն սիրուն համար առաւ հրացանը որ երթայ անտառը որս մը ընէ սեղանին համար, բայց Յուլիոս թող չիտըւաւ որ հայրը մինակ երթայ ու նորէն վտանգի մէջ իյնայ, ինքն ալ հետը գնայ : Անտառը մտան, ծառերուն մէջէն անցան, դուրս ելան, բայց կենդանի մը չիգտան : Մէյմ՝ ալ յանկարծ խարաղանի ձայն մը ու կառքի կործանելու թնդում լսեցին, քիչ մը անցաւ չանցաւ՝ ականջնուն կանչըռտելու ձայներ եկան : Յուլիոս մէկէն ցաթկեց, « Արլսես հայրիկ,

սա ձայները , ըսաւ , կարծեմ դէշ
չենք ըներ թէ որ հոն երթանք . ինծի
կերևնայ թէ մէկու մը դէշ դիպուած
հանդիպեցաւ :

— Աղէկ կըսես , ըսաւ հայրը , ձգենք
որսերնիս ու հոն վազենք » :

Յուլիոս առաջ անցաւ , ու ճամօ
քուն վրայ հասաւ . տեսաւ որ դարձ
վեր տեղէ մը վար կառք մը զլորեր է ,
մէկ անինն ալ կոտորտեր է , քովը մէկ
խաթուն մը ընկեր է , անոր քովն ալ
աղախին մը կեցեր , կառավարն ալ
վէրք առած կերևնար : Հարցուց Յու-
լիոս եղածը , աղախինն ալ պատմեց
թէ՛ չեմ դիտեր ձիերը դադան մի տե-
սան ինչ եղան՝ որ յանկարծ խրրտե-
լով կառքը կործանեցին , կառավարը
չիկրցաւ զերենք սանձել . խաթունս
ալ թևը ցաւցուց , բայց անոր ցաւը
այնչափ սաստիկ չերևար՝ որչափ խեղճ
կառավարինը : Յուլիոս՝ բան չիկայ ,
բան չիկայ ըսելով՝ սկսաւ մտիթարել
խաթունը , պէտք եղած բաները հի-
մայ բերդէն բերել կուտամ , որ ասկէ

շատ հեռու չէ, ըսելու ատենը՝ Ար-
նող վրայ հասաւ, խաթունը տուն հը-
րամցուց, և խոստացաւ ամէն կեր-
պով հոգալու, թեք նայեցաւ, վախ
չիկայ, ըսաւ, թեք կոտորած չէ՝ միայն
քիչ մը ճրգմբուեր է, մէկ երկու օր
հանդարտ պահես նէ՝ ցաւն ալ կանց-
նի, հիմակուհիմա, ըսաւ, հրամմէ իմ
տունս երթանք :

Յուլիոս խեղճ կառավարը շալկեց՝
որ գէշ վիճակի մէջ կերեւնար, և այս-
պէս Արնողին ու իր տղուն ջանքովը
ճամբորդները մեծ օգնութիւն գտան :
Խաթունին զատ սենեակ մը տուին,
վերաբոյժ կանչեցին, որ ըսաւ թեւին
համար թէ մէկ քանի օր հանդարտ
կենայ նէ կառողջանայ : Արկու օրէն
վերջը խաթունը վար ինջաւ՝ տանտէ-
րը բարեւելու : Պատին վրայ կախած
պատկերները նայեցաւ, ու երբոր Յու-
լիոսին քաշած պատկերքը տեսաւ նէ՝
գոյնը նետեց, մէյմը ետ քաշեցաւ,
ու արցունքը սրբեց : Արնող ասոր այ-
լայլիլը տեսաւ նէ՝ պատճառը հարցուց :

« Ահ, պարոն, ի՞նչ սրտով պատմեմ
իմ թշուառութիւնս, ըսաւ խաթունը,
ես մէկ թշուառ մայր մըն եմ: Իմ ըն-
կերս է Պատէրի կոմսը՝ որ տէրութեան
մէջ շատ պաշտօններ ունի: Հարստու-
թեան կողմանէ կարօտութիւն մը չու-
նինք. բայց ի՞նչ շահ որ մեր մէկ հա-
տիկ ուրախութիւնը կորսնցուցինք, և
հիմայ երկրիս բարիքը մեր աչքին բան
չերենար: Չորս զաւակ ունէինք, ի-
րեքը տարիքնին չառած մեռան, մէկը
մնաց Յուլիոս անունով, բոլոր յոյ-
սերնիս անոր վրայ դրեր էինք: Ասի-
կայ դեռ իրեք տարւան էր, բժիշկնե-
րուն խորհուրդովը առի դացի ուրիշ
տեղ մը օգ փոխելու համար: Համ-
բարձման օրը օգը խիստ աղւոր ըլլա-
լով՝ ուզեցի որ առաւօտանց քիչ մը
ելլամ պտրտիմ, Յուլիոսս ալ մէյտեղ
առի գնացի ձորի մը քով: Տղան ինծմէ
քիչ մը հեռացաւ որ երթայ ծաղիկ
ժողովէ. ես ալ գիրք մը առեր նոյն օր-
ւան տօնին վրայ գրածը կրկարդայի,
մէյմ՝ ալ յանկարծ պոռալու կանչելու

ձայն մը փրրթաւ : Մէկէն ամէն բան
թողուցի , տղուս կեցած տեղը վազե-
ցի , մէյմ'ալ , ա՛հ , ի՛նչ էր տեսածս .
տեսնամ որ արծիւ մը աղաս յափըշ-
տակեր առեր կըտանի . . . Ա՛լ վերջը
ինչ եղաւ չեմ գիտեր . վասն զի ես ինքը-
ղինքս կորսնցուցի , մէյմ'ալ աչքս բաց-
ւեցաւ նէ՛ ինքղինքս իջեանի մէջ ան-
կողինը գտայ : Ատքէն իմացայ որ՝ անե-
ցիքը ետ չիգառնալս տեսնալով ելեր
զիս փնտռեր են , ու խոտին վրայ մե-
ռածի պէս ընկած գտեր են : Ա՛նկէ
ետքը տասնըհինկ օր անկողինը մնա-
ցի , և առողջանալուս պէս՝ ան թշուառ
տեղէն հեռացայ տունս դարձայ :

— Աւրեմն , վերջը տղուդ վրայ բան
մը չիմացար , ըսաւ Ա՛րնոլ :

— Ա՛մենեին , ըսաւ խաթունը . վասն
զի առջի բերանը մարդ չիգնաց փնտը-
ռելու , ինչու որ ես ալ գրեթէ մահ-
ւան դուռը հասեր էի . քիչ մը առող-
ջացայ նէ ալ՝ ետ դարձայ :

— Տղուն հայրն ալ ո՞ղջ է :

— Ողջ է , և տունն է . պէտք է որ

ես ալ հիմա տուն դառնամ» : Աս ըսելով արցունքը սրբեց :

« Արչափ ատեն է՝ որ աս բանս պատահեր է , ըսաւ Արնոլ :

— Աս մայիսին քսանւիրեք տարի եղաւ , բայց երեկ եղածի պէս ամէն բան միտքս է . խեղճ Յուլիոսս ճերմակ վարտիք մը հագեր էր , կարմիր ոտքի ամաններ ու մոխրագոյն բաճկոն :

— Ասկէ վերջը ատ տրտմութիւններդ մոռցիր , խաթուն , ըսաւ Արնոլ զուարթութեամբ մը : Աստուած՝ որ ատենօք Վանիէլ մարդարէն առիւծներուն բերնէն խալըսեց , ասանկ ալ քու սղաղ մէկ մարդու մը ձեռքով՝ արծիւին ճանկէն ազատեց : Աղջ է քու կին Յուլիոսդ , աս պատկերքը քաշողն ալ ինքն է , որ իր ազատիլը ձեացուց աս պատկերքիս մէջ . ինքն ալ տեսնաս ինչ առաքինի , ինչ աղնիւ , ինչ պատուական մարդ եղեր է » :

Խաթունը առջի բերան դարմանալէն պաղած մնաց , մէյմըն ալ վեր ցաթկեց՝ ուրախութենէն ինչ ընելը չէր

դիտէր . կանչեց իր Յուլիոսը , խնայաց ,
լացաւ , խօսեցաւ , բաներ հարցուց :
Վազեց Յուլիոս իր մօրը դիրկը , սիր-
տը երաժ սկսաւ լալ :

Ան միջոցին Արնոլին փեսան ալ
անուր հոն եկաւ երկրորդ օրւան սե-
ղանին համար , և մէկ ուրախութիւն-
նին հազար եղաւ : Մայրը պատմեց
Յուլիոսին հօրը վիճակը , իշխանու-
թիւնը , հարստութիւնը : Յուլիոս՝ « Աս-
ի՛նչ վիճակ ալ ունենամ՝ կուզեմ որ
միշտ Յուլիոս Արծիւեան ըսեմ , ը-
սաւ , ինչպէս որ զիս իմ սիրելի աղա-
տողս անուանեց » : Բայց որովհետեւ
սիրտը կեփէր որ ժամ մը առաջ ճըշ-
մարիտ հայրը տեսնէ՝ մայրը խոստա-
ցաւ որ քանի մը օրէն ան ալ հոս
կուգայ :

Ան կիրակին անանկ սքանչելի ու-
րախութեամբ անցընելէն ետքը՝ յա-
ջորդ կիրակին Յուլիոսին հայրն ալ
հոն եկաւ . ու ան օրերուն մէջ ի՛նչ
ուրախութիւններ , քանի քանի շնոր-
հակալութիւններ որ ըրին Աստուծոյ՝

չի պատմըւիր : Այսչափ կըսեմ որ
Յուլիոս իր ծնողքը գտնալէն ետքը՝
նոր կեանք մը ունեցածի պէս՝ սկսաւ
օրերը երջանկութեամբ անցընել , ու
քիչ ատենէն թէոդորոսին փեսան ըլ-
լալով՝ թէ հօրը , թէ Արնոլին , և թէ
թէոդորոսին արժանի ու երջանիկ
ժառանգը եղաւ :

ՅԱՆԿ ԳԼԽՈՅ

Գ. Լ. Ե.	Արժևին բոյնը	5
Գ. Լ. Բ.	Մկրտուածինն	12
Գ. Լ. Գ.	Ուսմունք	18
Գ. Լ. Դ.	Չախորդուածինն	31
Գ. Լ. Ե.	Մեծ լուր մը	41
Գ. Լ. Զ.	Ճամբորդուածինն	49
Գ. Լ. Է.	Դարձ	60
Գ. Լ. Ը.	Փոխարէն	73

4822-4827

2013

56.

will

the

